

HYRYNSALMEN TUULIVOIMAOHJELMA

VASTINEET / LUONNOSVAIHE

PROJEKTIN NIMI	Kaavan laatija	Päiväys
Hyrnsalmen kunta Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaava	Jaakko Raunio, Mikko Autio	17.1.2023

Tuulivoimayleiskaavan luonnos ja muu valmisteluaineisto oli osallisten lausuntoja ja mielipiteitä varten yleisesti nähtävillä 4.10.-3.11.2022 välisen ajan Hyrnsalmen kunnanvirastossa ja internet-sivuilla osoitteessa <https://www.hyrnsalmi.fi/asuminen-ja-ymparisto/tekniset-palvelut/kaavoitus/tuulivoimayleiskaava> (MRL 62 § ja MRA 30 §).

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Sisällys

1.	Kainuun ELY-keskus (3.11.2022)	2
2.	Kainuun Liitto (3.11.2022)	8
3.	Kainuun museo (2.11.2022)	10
4.	Metsähallitus (1.11.2022)	11
5.	Suomussalmen kunta (8.11.2022)	12
6.	Ilmatieteenlaitos (2.11.2022)	13
7.	Kainuun sote (3.11.2022)	13
8.	Luonnonvarakeskus (4.11.2022)	15
9.	Museovirasto (4.10.2022)	15
10.	Suomen erillisverkot (18.10.2022)	16
11.	Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry (3.11.2022)	16
12.	Fingrid (3.11.2022)	17
13.	Telia Company (26.10.2022)	18
14.	Digita (28.10.2022)	18
15.	Kajave (3.11.2022)	20
16.	Paliskuntain yhdistys (3.11.2022)	20
MIELIPITEET		24
17.	Mielipide 1 (yksityishenkilö)	24
18.	Mielipide 2 (Yksityishenkilö)	24
19.	Mielipide 3 (Yhdistys)	25
20.	Mielipide 4 (yksityishenkilö)	27
21.	Mielipide 5 (kaksi yksityishenkilöä)	29
22.	Mielipide 6 (yksityishenkilö)	30
23.	Mielipide 6 (yksityishenkilö)	31
24.	Mielipide 7 (Yritys)	32
25.	Mielipide 8 (Yritys)	33
26.	Mielipide 9 (yksityishenkilö)	34
27.	Mielipide 10 (yksityishenkilö)	34
28.	Mielipide 11 (yksityishenkilö)	35
29.	Mielipide 12. (yksityishenkilö)	36

1. Kainuun ELY-keskus (3.11.2022)

Hyrynsalmen kunnanhallitus on käynnistänyt oikeusvaikutuksettoman strategisen tuulivoimayleiskaavan laatimisen Hyrynsalmen kunnan alueelle. Laadittavan strategisen tuulivoimayleiskaavan tarkoituksena on selvittää kunnan tahtotila tuulivoiman lisäämiselle potentiaalisille alueille sekä yhteensovittaa mahdollinen tuulivoiman lisärakentaminen erityisesti puolustusvoimien, sähköverkon, asumisen, matkailun, loma-asumisen, virkistyskohteiden, porotalouden sekä luonnonsuojelualueiden ja arvokkaiden maisema- ja kulttuuriperintökohteiden kanssa.

Tuulivoimayleiskaava ei ole MRL 77 a §:n mukainen yleiskaava, jota voi käyttää suoraan rakennuslupien perusteena. Rakentamista ohjaavat tarkemmat yleiskaavat laaditaan hankekohtaisesti, ottaen huomioon Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Strateginen tuulivoimayleiskaava toimii kuntastrategian ja muiden keskeisten strategioiden rinnalla maankäytön kokonaiskuvaa hahmottavana, seudullisen suunnittelun välineenä.

ELY-keskuksen rooli

MRL 18 §:n mukaan ELY-keskus edistää kunnan alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämistä, mutta on valvottava kaavoituksessa vaikutuksiltaan valtakunnallisia ja merkittäviä maakunnallisia asioita. Vaikka kyseessä on kunnan yleiskaava, kaavaratkaisussa usea tuulivoimatuotantoon osoitettu alue rajautuu naapurikuntiin. Näin ollen Kainuun ELY-keskuksen tulkinnan mukaan kyseessä on sellainen maakunnallisesti merkittävä asia, jota ELY-keskuksen on valvottava. Valvova rooli kohdentuu myös mm. rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyviin asioihin, koska vireillä olevassa yleiskaavassa käsitellään vaikutuksiltaan valtakunnallisia ja merkittäviä maakunnallisia asioita.

Maakuntakaavan ohjaava vaikutus

Vaikka vireillä olevassa oikeusvaikutuksettomassa yleiskaavassa on kyse strategisesta kaavasta, tästä huolimatta tulee huomioida maakuntakaavan ohjaava vaikutus. Kaavaselostuksessa ei ole käsitelty voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan (hyv. 30.11.2015, vahv. 31.01.2017) tuulivoimaloiden rakentamista koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä.

Vireillä olevan yleiskaavan ratkaisuja tulee arvioida tähän määräykseen nähden. Kaavaprosessin edetessä tulee erityistä huomiota kiinnittää maakuntakaavan määräykseen: "Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista." Voimassa olevassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueella on tarkoitettu lähtökohtaisesti vähintään kymmenen (10) teollisen kokoluokan voimalan muodostamia alueita. Yleiskaavassa valittu vaihtoehto on 1 ja 2 skenaarioiden yhdistelmä, jossa osa tuulivoimalle osoitetusta alueista ei sisälly tuulivoimamaakuntakaavaan eikä tuulivoimamaakuntakaavan tarkistukseen. Tulee huomioida, että näiden alueiden osalta voi rakentaa vain ei seudullisesti merkittäviä tuulivoima-alueita (max. 9 voimalaa).

Kuten kaavaselostuksessa on todettu Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2030 tarkistaminen on vireillä. Kunnan tulee tiiviisti seurata tuulivoimamaakuntakaavan etenemistä ja mahdollisesti yhteensovittaa Kainuun liiton kanssa vireillä olevan yleiskaavan ja maakuntakaavan ratkaisut. Tämän lisäksi kaavaselostuksessa olisi hyvä selvittää ja arvioida, aiheuttaako vireillä olevan yleiskaavan ratkaisut ristiriitatilanteita voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

Skenaariotarkastelut

Yleiskaavasunnitteluun liittyvässä skenaariotarkastelussa on käytetty tiettyjä kriteereitä ja suojavaikotyöhyökykeitä. Kainuun ELY-keskus muistuttaa, että asutukselle ja loma-asutukselle määritellyt

suojavyöhyke 1500 m ei välttämättä ole riittävä. Tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida erityisesti Valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvot ja melumallinnusten tulokset kuin myös väkემallinnusten tulokset. Lisäksi tulee huomioida, että edellä mainitut meluohjearvot koskevat myös virkistys- ja leirintäalueita. Näin ollen luonnonsuojelualueilla, joita käytetään myös virkistäytymiseen, skenaariotarkastelussa käytetty 500 m ei välttämättä ole riittävä. Tulee muistaa, että tarkastelussa esitetyt suojavyöhykkeet ovat suuntaa antavia, mutta eivät voi sitoa myöhempää suunnittelua, jos selvitykset ja vaikutusten arviointi osoittavat muuta.

Luontomatkailun huomioiminen

Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon aluevaraus sisältyy Kainuun maakuntakaavassa osoitettuun luontomatkailun kehittämisalueeseen. Maakuntakaavamerkinnällä osoitetaan merkittäviä luontomatkailun kehittämisalueita, joihin kohdistuu vähintään maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä luonnon virkistyskäytön tai luontomatkailun kehittämistarpeita ja kehittämisresurssien kohdentamista, luonnon monikäytön ja luonnonsuojelun yhteensovittamistarpeita, ulkoilu- ym. reitistöjen kehittämistarpeita, matkailuelinkeinojen maankäytöllisten edellytysten turvaamistarpeita sekä maa- ja metsätalouden edellytysten turvaamis- ja yhteensovittamistarpeita muun maankäytön kanssa.

Tuulivoimatuotannon aluevarauksen läpi kulkee Paljakan ja Ukkohallan matkailualueiden välinen Kõngäskierros, joka yhdistää alueiden merkittäviä luonto- ja maisemakohteita. Kyseessä oleva alue on reitin hiljaisinta ja erämaisinta osuutta, mitä osoittaa mm. se, että Metsähallituksen yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa laatiman maakotkan reviiromallinnuksen perusteella alueelle ja lähiseudulle sijoittuu runsaasti lajin ydinreviiriksi soveltuvaa ympäristöä. Alueen laajoilla luonnontilaisilla alueilla voi pesiä myös muuttohaukka, sillä lajista on tehty alueella havaintoja Lumivaaran tuulivoimahankkeen linnustoseelvitysten yhteydessä.

Kainuun liiton ja SYKEN yhteisessä ELMA-hankkeessa (Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa) vuonna 2016 on kartoitettu Kainuun hiljaisia alueita. Kaavaluonnoksessa esitetty Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue sijoittuu myös potentiaalisesti hiljaiselle alueelle. Hiljaisilla alueilla pyritään tarjoamaan mahdollisuus kokea luonnon äänimaisemaa sekä taukoa kiireestä ja hälystä.

Luonnonrauha-alue kuuluu kaavaselostuksen mukaan hiljaisiin alueisiin, jossa luonnon äänet ovat hallitsevana osana äänimaisemaa, ja alueella on mahdollisuus nauttia luonnon äänistä sekä kokea luonnon rauhaa ja luonnossa hiljentymistä. Myös ihmisen toiminnasta aiheutuvat äänet luonnonrauha-alueella ovat satunnaisia ja vähäisiä. Kaavaselostuksessa on esitetty Hyrynsalmen potentiaaliset luonnonrauha-alueet, jotka muodostuvat paikkatietoanalyysissä tunnistetuista potentiaalisista hiljaisista alueista ja sijaitsevat laajoilla yhtenäisillä metsäalueilla (koko vähintään 10 000 ha). Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon aluevaraus sijoittuu kaavassa määritellylle luonnonrauha-alueelle. ELY-keskus pitää hyvänä, että kaavassa on luontoarvojen, luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön säilymisen edellytyksiä tarkasteltu monipuolisesti ja myös luonnonrauha on virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisen näkökulmasta otettu huomioon, vaikka maakuntakaavan tarkoittamaa luonnonrauha-alueesta ei olisikaan kysymys.

ELY-keskus olisikin toivonut, että kaavaluonnoksessa olisi perusteellisimmin arvioitu ja perusteltu miten kaavavaraus on yhteensovitettavissa näiden luontomatkailun kehittämistavoitteiden kanssa. Luontomatkailun ja luonnossa virkistäytymisen kannalta hiljaisuus ja maisema on merkittävä vetovoimatekijä ja luontoarvo ennen kaikkea tällä alueella. Uuden äänilähteen syntyminen yhdessä maisemamuutoksen kanssa voi muuttaa merkittävästi ja peruuttamattomasti luontokokemusympäristöä.

Paljakan kaavavarausta koskevassa määräyksessä on todettu, että yksityiskohtaisessa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota Paljakan luonnonpuistolle ja alueen ekologisille käytävillä aiheutuvien vaikutusten lieventämiseen. Suunnittelussa on huomioitava naapurikuntien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset. ELY-keskus katsoo, että Paljakan luonnonpuistolle ei tuulivoimatuotannostakaan saa aiheutua vaikutuksia, koska alue luonnonpuistona on tarkoitettu säilytettäväksi luonnontilaisena tieteellisen tutkimuksen tarpeisiin. Paljakan luonnonpuisto ja siihen liittyvät ja muut läheisyydessä olevat Natura 2000- ja luonnonsuojelualueet sekä luonnonsuojelun tarpeisiin varatut alueet muodostavat yhden Kainuun merkittävimmistä suojelualuekokonaisuuksista, jolla on erityisen merkittävä arvo luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa.

Kaavaselostuksessa on kaavavaihtoehdon 1 osalta todettu, että ympäristölle aiheutuu vähiten häiriötä, kun uudet voimalat sijoitetaan jo olemassa olevien melu- ja häiriölähteiden viereen. Kunnan keskiosassa kulkee valtatie 5 ja rautatie. Lisäksi nykyiset tuulipuistot sijoittuvat näiden läheisyyteen, joten infra on pääosin jo valmiina. ELY-keskus pitää tätä kaavoituksen tavoitetta hyvin perusteltuna ja esittääkin siten harkittavaksi Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon aluevarauksen poistamista kaavasta. Aluevaraus sijoittuu kauas olemassa olevasta infrasta, jonka rakentamisella saattaisi olla merkittäviä luonnonympäristöä ja luonnon kokemusympäristöä muuttavia vaikutuksia. Olisiko varaukselle löydettävissä vaihtoehtoinen sijainti vähemmän herkällä alueella?

Aurinkovoima tuulivoiman tuotantoalueilla

Kainuun ELY-keskus näkee positiivisena, että Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaava mahdollistaa uusiutuvan energiatuotannon hyödyntämisen. Vireillä olevassa tuulivoimakaavassa mahdollistetaan myös muunlaisen uusiutuvan energiantuotannon, kuten aurinkovoiman sijoittaminen tuulivoimaloiden alueelle (TV). Vaikka kaavamääräyksen mukaan tuotannon toteuttamismahdollisuudet ja toteuttamisen vaikutukset tulee selvittää riittävällä tarkkuudella yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, Kainuun ELY-keskus näkee, että kaavaselostuksessa muun uusiutuvan energiatuotannon soveltuvuutta/sijoittumista on käsitelty suppeasti. Koska kaavan mukaiset tuulivoimaloiden alueet (TV) sijoittuvat maastomuodoiltaan hyvinkin erilaisiin ympäristöihin, Kainuun ELY-keskus näkisi perusteltuna selvittää tarkemmin sijoittelusta johtuvia epävarmuustekijöitä.

Kaavaselostuksesta ei ilmene, kuinka laajoista aurinkovoimatuotannon alueista mahdollisesti on kyse. Kaavaselostuksessa viitataan käytöstä poistuviin turvetuotantoalueisiin ja muihin ennestään muokattuihin avoimiin alueisiin. Tähän liittyviä asioita olisi hyvä kuvata kaavaselostuksessa, kuin myös esim. esittää periaatekuva aurinkovoimalasta (vrt. Kuva 1. Tuulivoimalan periaatekuva). Tämänhetkinen lainsäädäntö ei ohjaa aurinkovoimaloiden rakentamista tai että voimaloiden sijoittaminen edellyttäisi esim. kaavoitusta. Jatkosuunnittelussa tulee varautua mahdollisiin muutoksiin sääntelyssä ja lupamenettelyssä.

Selvitykset

Sekä OAS:ssa että kaavaselostuksessa on listattu laadittavat selvitykset. Osa selvityksistä valmistuu kaavaehdotusvaiheeseen. MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kun huomioidaan vireillä olevan yleiskaavaan yleispiirteisyys, Kainuun ELY-keskus näkisi perusteltuna, että kaavaselostuksessa kuvataan ja perustellaan tarkemmin, miten tarkasti mikäkin selvitys tehty. Tällöin tulee huomioida, että kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, tässä tapauksessa kaavan strateginen luonne.

Kainuun ELY-keskus toteaa, että mm. linnuston ja eläimistön osalta selvitykset ovat riittäviä kaavan tehtävä ja tarkoitus huomioiden. Myös kulttuuriympäristöt on esitetty kuvaavasti kartalla valtakunnallisten ja maakunnallisten kohteiden osalta (Kuva 7). Kaavaselostuksessa paikallisesti arvokkaat kohteet on huomioitu riittävällä tarkkuudella.

Yleiskaavaluonnoksessa sekä osa tuulivoimaloiden alueista (TV) että osa potentiaalisista tuulivoimaloiden alueista sijoittuvat kauas olemassa olevista sähkönsiirtolinjoista. Selostuksessa on todettu, että ”strategisessa tuulivoimayleiskaavassa ei pystytä määrittämään voimalinjojen sijaintia”. Kainuun ELY-keskuksen tiedossa on, että suunnittelun tässä vaiheessa siirtoyhteyksien parantamiseen liittyy epävarmuuksia. Kainuun ELY-keskus esittää, että Fingridin ja muiden sähköyhtiöiden kanssa käydään silti tiivistä vuoropuhelua sähkönsiirtoon liittyvistä epävarmuustekijöistä. Todettakoon, että kaavaselostuksessa on keskitytty lähinnä voimajohtojen rakentamisesta syntyviin vaikutuksiin, mutta sähkönsiirtoon liittyvä epävarmuus on jäänyt vähälle huomiolle.

Asukaskysely

Kaavaselostuksessa on kerrottu tehdystä asukaskyselystä hyvin tiivistetysti. Kainuun ELY-keskus ehdottaa, että kaavaehdotuksen asiakirjoihin liitetään tarkempi kuvaus itse asukaskyselystä kuin myös kyselyn tuloksista.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Kaavaselostuksen kuvassa 23 on esitetty voimassa olevat ja päättyneet maa-ainesluvut Hyrynsalmella ja lähialueella. Lisäksi selostuksessa mainitaan, että tällä hetkellä kunnan alueella ei ole voimassa olevia maa-ainesten ottolupia. Tietolähteenä on käytetty SYKE:en maa-ainesluvut ja kiviainesvarannot - karttapalvelua. Kartta-aineistosta puuttuu ajantasainen tieto maa-ainesten ottoluvista Hyrynsalmen kunnan osalta. Kainuun ELY-keskus esittää, että maa-aineslupien tilanne tarkastetaan kunnasta ennen kaavaehdotuksen valmistumista. Kainuun ELY-keskuksen tietojen mukaan Hyrynsalmella on useita voimassa olevia maa-ainesten ottolupia. Kainuun ELY-keskus muistuttaa, että tuulivoimarakentamisessa voidaan käyttää kiertotalouden sivuvirtoja, esim. jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa (mm. tiestö). Niiden hyödyntäminen on toivottavaa ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta.

YVA-menettelyn tarve tuulivoimahankkeissa

Kuten kaavaselostuksessa on todettu, tuulivoimahanke vaatii YVA-lain mukaisen menettelyn soveltamista aina, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 MW. Sen sijaan lause ”YVA-menettelyn tarve harkitaan aina tapauskohtaisesti” antaa virheellisen kuvan YVA-menettelyn soveltamisesta. Kainuun ELY-keskus muistuttaa, että YVA-laki määrää tietyn kokoluokan hankkeet aina YVA-menettelyyn. Mutta menettelyä voidaan soveltaa myös tätä pienempiin tai muihinkin kuin asetuksessa mainittuihin hankkeisiin, jos hankkeista katsotaan aiheutuvan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia (tarveharkinta). Menettelyn tarpeellisuudesta päättää ELY-keskus.

Vaikutusten arviointi

Kaavaluonnoksessa usea tuulivoimatuotantoon osoitettu alue rajautuu naapurikuntiin. Koska osassa naapurikuntia on vireillä tuulivoimahankkeita, Kainuun ELY-keskus näkisi perusteluna, että myös nämä tiedossa olevat, Hyrynsalmen kuntaan rajautuvat tai läheisyydessä olevat hankkeet huomioitaisiin kaavatyon edetessä. Hankkeilla saattaa olla sellaisia yhteisvaikutuksia, jotka olisi hyvä huomioida jo tämän strategisen yleiskaavan yhteydessä.

Kaavaselostuksen mukaan ”maisemarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset ovat usein vähäisiä, sillä tuulivoima-alueen toteuttaminen ei yleensä edellytä merkittävää maastonmuotoilua, jolloin vaikutukset esimerkiksi maa- ja kallioperään, vesisuhteisiin sekä kasvillisuuteen jäävät usein suhteellisen vähäisiksi ja paikallisiksi.” Kun kyse on tiestön rakentamisesta vaaramaisemaan, Kainuun ELY-keskus näkee, että hankealueen tiestön parantamisella ja mahdollisesti uusien rakentamisella saattaa olla vähäistä suurempia vaikutuksia. Tätä on hyvä arvioida maisemarakenteeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa.

Kaavaselostuksen mukaan aurinkovoimapuisto on usein tarpeen aidata. Tämä saattaa Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan rajoittaa esim. alueen virkistyskäyttöä. Koska kaavaselostuksessa ei ole tarkemmin esitetty mahdollisten aurinkovoimapuistojen laajuutta, aitaamisesta johtuvia rajoituksia, mm. virkistyskäyttöön, on jäänyt huomioimatta.

Kuten kaavaselostuksessa on todettu, myös voimajohtojen ja tuulivoimaloihin liittyvän infrastruktuurin rakentaminen vaativat metsäpinta-alan muokkaamista. Tämän lisäksi tulee huomioida, että etenkin kainuulaisessa vaaramaisemassa tiestön parantamisella ja rakentamisella saattaa olla sellaisia vaikutuksia metsäpinta-alaan, joita on hyvä käsitellä jo tämän kaavahankeen yhteydessä.

Kaavassa on hyvä huomioida myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Tulee huomioida, että ratkaisut eivät saa heikentää merkittävästi luonnonmonimuotoisuutta ja ekologisten käytävien huomioimista.

Osalliset

Sekä yleiskaavaan liittyvässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) että kaavaselostuksessa on lista osallisista. Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että yhteisöihin ja yrityksiin listatuilla riistakeskuksella ja Suomen metsäkeskuksella on sellaisia julkisia hallintotehtäviä, että nämä tahot ELY-keskuksen tulkinnan mukaan ovat viranomaisia, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Kaavahankkeessa esitettyjen osallisten lisäksi Kainuun ELY keskus esittää, että myös Suomen Erillisverkot Oy ja Digita Oy olisivat sellaisia osallisia, joita kuultaisiin kaavan ehdotusvaiheen kuulemisen yhteydessä.

Havainnollistaminen

Kaavaselostuksessa maanpeitteisyyttä on kuvattu Corine-aineistolla. CORINE Land Cover 2018 kuvaa koko Suomen maankäyttöä ja maanpeitettä vuonna 2018. Aineisto kuvaa maanpeitettä hyvin yleispiirteisesti, erotuskyky on 20 * 20 m. Muiden tuulivoimahankkeiden yhteydessä Kainuun ELY-keskus on saanut palautetta aineiston yleispiirteisyydestä ja että esim. kyläalueet eivät erotu aineistossa. Kainuun ELY-keskus ehdottaa, että (mikäli mahdollista) esim. maakuntakaavassa määritellyt kyläalueet paikannettaisiin käytettäviin karttakuviin. Samankaltaista täydennystä Kainuun ELY-keskus ehdottaa myös kuvaan 14 (Kainuun pinnanmuodot). Selostuksessa viitataan kunnan korkeimpiin vaaroihin, joiden paikantaminen karttakuvaan havainnollistaisi korkeimpien vaarojen sijoittumista.

Vastine:

- **Huomioidaan Kainuun voimassa olevan tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden rakentamisen koskevat yleiset suunnittelumääräykset ja kirjataan kaavaselostukseen, miten määräykset suhteutuvat kaavaratkaisuun. Maakuntakaavan tuulivoima-alueisiin kuulumattomille alueille voi tulla maakuntakaavan määräysten mukaisesti korkeintaan 9 voimalaa. Maakuntakaavassa tuulivoima-alueiksi osoittamattomat yleiskaavan alueet mahdollistavat useimmissa tapauksissa kuitenkin pinta-alansa puolesta myös seudullisesti merkittävien tuulivoimapuistojen rakentamisen. Alueiden rajaukset tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.**
- **Lisätään kaavaselostukseen tarkempi arviointi yleiskaavan ratkaisusta suhteessa voimassa olevaan Kainuun maakuntakaavan.**
- **Melu- ja välkemallinnus on tehty kaavaluonnoksen alueilla alustavan voimasijoittelun perusteella ja tulosten perusteella melun ohjeavot eivät ylittyisi asutuksen alueella. Hankekohtaisissa kaavoissa melu- ja välkevaikutuksen selvitetään tarkemmin voimaloiden määrien ja sijaintien tarkentuessa. Virkistyksessä hyödynnettävien luonnonsuojelualueiden osalta arviointi tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Strategisen tason yleiskaavassa ei ole tarkoituksenmukaista käyttää kaikkien luonnonsuojelualueiden osalta pitempää suojavyöhykettä, sillä kaikilla alueilla ei ole samanlaista merkitystä virkistyskäytön kannalta.**
- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**
- **Lisätään kaava-aineistoon tarkempi tarkastelu tuulivoimatuotannon ja luontomatkailun kehittämisalueen yhteensovittamistarpeista.**
- **Täydennetään kaavaselostusta tarkemmalla strategisen yleiskaavan tarkkuustasoon soveltuvalla kuvauksella aurinkovoimaloiden sijoitteluun liittyvistä epävarmuustekijöistä ja rakentamisen vaikutuksista. Lisätään kaavaselostukseen aurinkovoimalaa kuvaava periaatekuva.**
- **Lisätään kaavaselostukseen kuvaus ja tarvittaessa perustelut laadittujen selvitysten tarkkuudesta.**
- **Kuvataan kaavaselostuksessa tarkemmin sähkönsiirtoon liittyviä epävarmuustekijöitä.**
- **Lisätään kaavaehdotuksen liitteeksi raportti asukaskyselyn tuloksista.**
- **Tarkistetaan ja päivitetään tiedot maa-aineisten ottoluvista (kunnalta).**
- **Tarkennetaan kaavaselostuksen YVA-menettelyn tarvetta koskevaa kohtaa lausunnossa esitetyllä tavalla.**
- **Huomioidaan tiedossa olevat naapurikuntien tuulivoimahankkeet kaavassa ja sen vaikutusten arvioinnissa.**
- **Tarkennetaan maisemavaikutusten arviointia tiestön rakentamisen osalta, ml. tiestön rakentamisen vaikutus metsäpinta-alaan.**
- **Lisätään Riistakeskus ja Suomen metsäkeskus viranomaisosallisiin. Suomen Erillisverkot OY:tä ja Digita Oy:tä on kuultu jo luonnosvaiheessa, mutta lisätään myös osallisiin.**
- **Lisätään karttakuviin sekä muuhun kaava-aineistoon tarpeen mukaan paikantamista helpottavia elementtejä, kuten kyläalueita.**

Liikenne- ja infrastruktuuri vastuualue (31.10.2022)

Hyrnsalmen kunnanhallitus on päättänyt 26.1.2021 (§ 14) käynnistää oikeusvaikutuksettoman strategisen tuulivoimayleiskaavan laatimisen Hyrnsalmen kunnan alueelle. Tuulivoimayleiskaavalla ohjataan Hyrnsalmen kunnan tuulivoimaloiden rakentamisen suunnittelua ja tuulivoimala-alueiden sijoittumista. Rakentamista ohjaavat tarkemmat yleiskaavat laaditaan hankekohtaisesti, ottaen huomioon Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Koko kunnan alueelle laadittavassa tuulivoimayleiskaavassa osoitetaan paikallisesti tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet ja helpotetaan hankkeiden etenemistä. Kaavan tarkoituksena on olla isojen tuulivoimapuistojen sijainnin ohjaajana ja mahdollistaa myös pienempien muutaman voimalan kokonaisuusien sijoittuminen kunnan alueelle. Kaavaselostuksessa todetaan, että Hyrnsalmella on laaja metsäautoteiden verkosto ja tiestön suunnittelussa pyritäänkin hyödyntämään pitkälti alueen olemassa olevia tieverkostoja.

Liikennevaikutukset arvioidaan tarkemmin yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri – vastuualue lausuu tuulivoimayleiskaavaluonnoksesta seuraavaa:

Hallitun tuulivoimarakentamisen kannalta Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue pitää hyvänä ratkaisuna, että kunnat ohjaavat myös strategisella tasolla tuulivoimala-alueiden sijoittumista ja niiden rakentamisen suunnittelua. Liikenteen osalta suurimmat vaikutukset uusista tuulivoimapuistoista aiheutuvat erityisesti rakentamisen aikaisista vaikutuksista, jonka vuoksi hankkeiden suunnittelussa on huomioitava hankkeiden vaikutus liikenneturvallisuuteen, liikenteen sujuvuuteen sekä teiden ja siltojen kuntoon.

Tuulivoimahankkeiden määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti ja kasvun odotetaan jatkuvan voimakkaana myös tulevaisuudessa. Tuulivoimaloiden koko on myös viime vuosien aikana kasvanut kuljetusten kannalta merkittävästi. Tämä aiheuttaa haasteita tuulivoima-alueiden saavutettavuudelle ja tuulivoimalan osien kuljetuksille, mutta myös tieinfrastruktuurille ja muulle liikenteelle. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liitot ovat laatineet liikennöitävyysselvityksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen tuulivoimahankkeiden liikenteellisen saavutettavuuden näkökulmasta. Selvitys löytyy mm. Kainuun liiton sivuilta: <https://kainuunliitto.fi/liikennoitavyysselvitys-valmistui-kainuun-ja-pohjois-pohjanmaan-maakuntakaavoituksessa-tarkastelluille-tuulivoima-alueille/> Selvityksen tavoitteena oli löytää Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntakaavojen tuulivoimaloiden alueille kuljetuskelpoisimmat erikoiskuljetusreitit. Selvityksessä muodostettiin tuulivoimalakuljetusten pääreitit, joiden nähtiin toimivan keskeisimpinä tuulivoimarakentamiseen liittyvien erikoiskuljetusten yhteyksinä satamista tuulivoimaloiden alueille. Selvityksessä tunnistettiin myös pääreittien keskeisimmät ongelmakohteet ja tuotettiin suuntaa antavaa tietoa tuulivoima-alueiden saavutettavuudesta pääreiteiltä haarautuvalla maantieverkolla. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen johdolla ollaan laatimassa parhaillaan myös Tuulivoimarakentaminen tienpitäjän näkökulmasta -selvitystä, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2022 loppuun mennessä.

Tuulivoimaloiden sijoittelussa suhteessa liikenneväyliin tulee huomioida Väyläviraston Tuulivoimalaohje (Liikenneviraston julkaisu 8/2012). Tuulivoimalan vähimmäisetäisyys tiestä on voimalan kokonaiskorkeus (torni+lapa) + suoja-alue maantien keskeltä lukien. Sähkösiirtoreittien ja voimajohtojen osalta tulee puolestaan huomioida Liikenneviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohje (Liikenneviraston ohjeita 3/2018). Suunnittelussa tulee huomioida, etteivät voimajohdon pylväät estä tai häiritse maanteiden käyttöä. Kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 §:ssä ja 42 a §:ssä säädetään. Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 3/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (LIVI/44/06.04.01/2018). Ohjetta tulee noudattaa siinäkin tapauksessa, että uusi johto rakennetaan olemassa olevan johdon rinnalle.

Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue pitää tärkeänä, että tuulivoimahankkeissa ylläpidetään hyvää vuorovaikutusta hanketoimijoiden, suunnittelijoiden, kunnan ja viranomaisten välillä jo hankkeiden suunnittelusta lähtien. Tarvittaessa kunnastakin voidaan ohjeistaa hanketoimijoita ja suunnittelijoita olemaan yhteydessä maanteiden osalta hyvissä ajoin tienpitäjään, mikäli herää kysyttävää mahdollisista toimenpidetarpeista tieverkon osalta tai kuljetuksiin liittyvistä asioista. Mikäli maanteiden osalta rakenteiden vahvistamiselle tai liittymien parantamistoimille todetaan tarvetta, niiden parantamistoimien suunnitteluun ja niihin liittyvien suunnitelmien käsittelyyn tulee varata riittävästi aikaa. Suunnittelulupa tarvitaan aina, kun on tarve parantaa tai korjata maantien rakenteita tai siltoja pysyville toimilla. Jos rakenteiden vahvistamiselle, liittymien tai mahdollisten tasoliittymien ym. parantamistoimille, kuten tasoristeyskansien vahvistamiselle ja leventämiselle, todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella yhdessä niistä vastaavien viranomaistahojen (ELY-keskus tai Väylävirasto) kanssa. Liikennevaikutuksia arvioitaessa tulee hankkeissa huomioida mahdolliset yhteisvaikutukset muiden alueelle sijoittuvien hankkeiden kanssa, mikäli niiden rakentaminen voi tapahtua samanaikaisesti.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Hyödynnetään lausunnossa esille nostettua liikenneväylyselvitystä kaavan jatkosuunnittelussa tarvittavilta osin.**
- **Täydennetään tarvittavilta osin kaavaselostusta liikenneväylyjen huomioimisen ohjeistuksen osalta.**

2. Kainuun Liitto (3.11.2022)

Hyrnsalmen kunnanhallitus on päättänyt 26.1.2021 (S 14) käynnistää oikeusvaikutuksettoman strategisen tuulivoimayleiskaavan laatimisen koko kunnan alueelle. Tuulivoimayleiskaavalla ohjataan Hyrnsalmen kunnan tuulivoimaloiden rakentamisen suunnittelua ja tuulivoimala-alueiden sijoittumista. Kaavatyötä rahoittaa osaksi myös Ympäristöministeriö. Tuulivoimayleiskaava ei ole Maankäyttö- ja rakennuslain 77a 5:n mukainen yleiskaava, jota voi käyttää suoraan rakennuslupien perusteena. Rakentamista ohjaavat tarkemmat yleiskaavat laaditaan aluekohtaisesti, ottaen huomioon Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Strateginen tuulivoimayleiskaava toimii kuntastrategian ja muiden keskeisten strategioiden rinnalla maankäytön kokonaisuutena hahmottavana, suunnittelun välineenä.

Tuulivoimayleiskaavaluonnoksessa on esitetty tuulivoimaloiden alueita TV Löytövaara, Kytölehto, Illevara (Kivivaara-Peuravaara, Lumivaara, potentiaalisia tuulivoimatuotannon alueita (Teerensuo, Paljakka, Karankavaara, Iso-Kukkuri, Iso Rapavaara, Kinnusenlehto-Kotasuo, Haavikonsuo, Matalanjärvi ja Särkkävaara-Palovaara).

Tuulivoimayleiskaavaluonnos

Kainuun liitto pitää hyvänä tarpeellisena asiana strategisen tuulivoimayleiskaavan laatimista Hyrnsalmen kunnan alueelle tilanteessa, jossa Hyrnsalmen kuntaan kohdistuu kiinnostusta tuulivoimarakentamisen toteuttamiseen. Valmisteilla oleva tuulivoimayleiskaava antaa monipuolista tietoa kunnan asukkaille, loma-asukkaille ja sidosryhmille tuulivoimatuotannosta ja sen erilaisista vaikutuksista sekä toimii kunnan ylimpien päättävien toimielinten päätöksenteon tärkeänä tukena. Yleiskaavaluonnos on valmisteltu kattavasti huomioiden mm. nykytilan kuvauksen, skenaariotarkastelun, vaikutusten arvioinnin ja osallistamisen.

Kainuussa on voimassa viisi maakuntakaavaa, joiden oikeusvaikutuksista muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (32 5). Kainuun voimassa olevan tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen on käynnistynyt 17.6.2019 Kainuun maakuntavaltuuston

päätöksellä. Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaavan laatiminen ajoittuu samaan aikaan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen kanssa. Tuulivoimayleiskaavan valmistelussa voidaan tarpeellisin osin hyödyntää maakunta kaavan valmisteluaineistoa.

Yleiskaavaluonnoksen tuulivoimaloiden alueista Kivivaara-Peuravaara ja Lumivaara on osoitettu voimassa olevassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa seudullisesti merkittävänä tuulivoimaloiden alueina. Kivivaara-Peuravaaran alue on pääosin rakennettu ja tuotannossa oleva tuulivoima -alue.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamista koskeva vaihemaakuntakaavaluonnos oli julkisesti nähtävillä 22.12.2021-31.1.2022. Maakuntakaavaluonnoksessa on osoitettu Kytölehdon ja Löytövaaran alueet seudullisesti merkittävänä tuulivoima-alueina ja esitetty Iso-Tuomivaaran tuulivoimaloiden alue kumottavaksi Hyrynsalmen kunnan alueella. Voimassa olevan tuulivoimamaakuntakaavan yleinen koko maakuntakaava-alueita koskeva suunnittelumääräys mahdollistaa tuulivoiman rakentamisen myös maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista:

"Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista.

Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tuulivoimalat tulee sijoittaa luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 -verkoston alueiden, vedenhankinnan kannalta tärkeiden pohjavesialueiden, harjajensuojeluohjelman alueiden, maakuntakaavan virkistysalueiden sekä valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen ulkopuolelle.

Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon ko. tuulivoimahankkeen sekä erituulivoimahankkeiden Yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, maisemaan, linnustoon, luonnonmonimuotoisuuteen ja kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia.

Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu asutukselle merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia.

Tuulivoimarakentamisen Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän, lentoliikenteen, liikenneväylien sekä arkeologisen kulttuuriperinnön ja luonnonsuojelulla suojeltujen kohteiden edellyttämät rajoitteet tuulivoimarakentamiselle ja pyytää lausunnot asianomaisilta viranomaisilta."

Kainuussa voimajohtoverkon (kantaverkko) keskeinen liityntäpiste sijaitsee Hyrynsalmen ja Ristijärven rajalla Seitenoikealla. Tuulivoimarakentamiselle edulliset alueet sijaitsevat usein lähellä kantaverkon liityntäpistettä, edellyttäen, että se on mm. asutuksen, luonnonarvojen ja ympäristövaikutusten vuoksi mahdollista. Sijoittamalla tuulivoimarakentaminen edellä mainituille edullisille alueille vältetään useiden uusien ja pitkien sähkönsiirtolinjojen avaamiselta ja näistä aiheutuvista maisema- ja metsäkatovaikutuksista.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin. Pienet eri puolille kunnan aluetta sijoittuvat tuulivoimaloiden alueet voivat aiheuttaa kokonaisuutena laajempia haitallisia melu-, maisema- ym. vaikutuksia ja voivat olla myös epäedullisia toteuttaa sähkönsiirron kustannusten vuoksi. Keskittämällä tuulivoimarakentaminen voimalamäärältään suurempiin aluekokonaisuuksiin (n. yli 10 voimalaa) voidaan saada tasapainoinen kokonaisratkaisu, joka ottaa huomioon mm. asutuksen, luontoarvot, Kainuu-ohjelman ja Hyrynsalmen kunnan tavoitteet sekä ilmastonmuutoksen ja energiantuotannon muutos- ja kehittämistarpeet.

Tuulivoimatuotannon suunnittelun yhteydessä on tarpeellista kiinnittää huomiota tuulivoimatuotannon mm. asutukseen kohdistuviin vaikutuksiin ja varautua niiden seurantaan tuulivoimaloiden käyttöönoton jälkeen luotettavalla ja pitkäaikaisella seurantamenettelyllä.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa tuulivoimayleiskaavaluonnoksesta.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Täydennetään tarvittavilta osin kaavaselostusta voimassa olevan maakuntakaavan määräysten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta.**
- **Lisätään kaavaselostukseen tarkempi arviointi yleiskaavan ratkaisusta suhteessa voimassa olevaan Kainuun maakuntakaavan.**

3. Kainuun museo (2.11.2022)

Hyrnsalmen kunta on pyytänyt Kainuun Museolta lausuntoa koskien kunnan strategisen tuulivoimayleiskaavan luonnosta.

Hyrnsalmen kunnanhallitus on 26.1.2021 tehnyt ratkaisun oikeusvaikutuksettoman strategisen tuulivoimayleiskaavan laatimisesta kunnan alueelle. Tuulivoimayleiskaavalla ohjataan Hyrnsalmen kunnan tuulivoimaloiden rakentamisen suunnittelua ja tuulivoimala-alueiden sijoittumista. Strateginen tuulivoimayleiskaava toimii kuntastrategian ja muiden keskeisten strategioiden rinnalla maankäytön kokonaiskuvaa hahmottavana, seudullisen suunnittelun välineenä.

On huomionarvoista, että tuulivoimayleiskaava ei ole Maankäyttö- ja rakennuslain 77a §:n mukainen yleiskaava, jota voi käyttää suoraan rakennuslupien perusteena. Rakentamista ohjaavat tarkemmat yleiskaavat laaditaan hankekohtaisesti, ottaen huomioon Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava.

Tuulivoimaa on jo rakennettu Hyrnsalmen ja Suomussalmen kuntien rajalle Kivivaara-Peuravaaran tuulipuistoalueelle. Hyrnsalmelle on tähän mennessä kaavoitettu yhteensä 4 tuulivoimala-aluetta: Kivivaara-Peuravaara, Illevaara sekä Lumivaaran kaksi hankealuetta.

Strategisen tuulivoimayleiskaavan tarkoituksena on selvittää kunnan tahtotila tuulivoiman lisäämiselle potentiaalisille alueille sekä yhteensovittaa mahdollinen tuulivoiman lisärakentaminen erityisesti puolustusvoimien, sähköverkon, asumisen, matkailun, loma-asumisen, virkistyskohteiden, porotalouden sekä luonnonsuojelualueiden ja arvokkaiden maisema- ja kulttuuriperintökohteiden kanssa.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Rakennetun kulttuuriympäristön ja arvokkaiden maisema-alueiden kohteet on mainittu leipätekstin luvussa 3.2.4 (sivut 13–17). Kohteet on mainittu riittävällä tarkkuudella mutta selkeyden vuoksi kohteet tulisi merkitä erilliseen, suurempaan liitekarttaan. Kainuun Museo huomauttaa, että myös paikallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet tulisi merkitä karttaan, sillä myös paikallisesti arvokkaat kohteet tulee huomioida tuulivoimahankkeiden suunnittelussa, kuten kaavaluonnoksen sivulla 14 mainitaan.

Muinaisjäännökset

Muinaisjäännökset ovat menneisyydessä eläneiden ihmisten toiminnasta jääneitä jälkiä. Ne ovat pääasiassa kiinteitä muinajäännöksiä ja ne voivat olla myös irrallisia muinaisesineitä, irtolöytöjä. Kaikki kiinteät muinajäännökset ovat Suomen muinaismuistolain (295/1963) mukaan rauhoitettuja. Muinajäännökset on hyvä merkitä selkeästi tuulivoimayleiskaavaan. Kainuussa tuulivoimahankkeisiin on lähtökohtaisesti liittynyt arkeologinen inventointi, mikä on ollut Kainuun Museon mielestä riittävää.

Jokaisen tuulivoimahankkeen kohdalla on edelleen katsottava erikseen, miten mahdollinen tuulivoimahanke vaikuttaa muinajäännöksiin.

Muinaisjäännökset on pyritty ottamaan kaavaselostuksessa huomioon. Kaavaselostuksen sivun 14 kuvaan 6 on merkitty muinaisjäännöksiä. Kiinteistä muinaisjäännöksistä tulisi tehdä isompi ja selkeämpi liitekartta, missä ne näkyvät paremmin suhteessa tuulivoimahankkeisiin. Kuvatekstiin pitää tehdä selkeä kuvaus, mitä kuvassa halutaan kertoa. Kappaleen 3.2.4 Maisema ja kulttuuriperintö ensimmäisen kappaleen teksti antaa ymmärtää, että tervahaudat ovat matkailijoiden suosiossa ja jääkauden muovaamia.

Hyrnsalmella on muinaisjäännösrekisteriin merkitty kiinteitä muinaisjäännöksiä 184 kohdetta, mahdollisia kiinteitä muinaisjäännöksiä on 15 kohdetta, löytöpaikkoja 5, poistettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä 8 ja tämän lisäksi on 1 muu kohde. Toisen maailmansodan aikaisia muu kulttuuriperintökohteita on 14. Kohteilla voi olla myös alakohteita. Esihistoriallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä on Hyrnsalmella 51 ja historiallisen ajan, pääasiassa tervahautoja, on 162 kohdetta (lähde muinaisjäännösrekisteri, luettu 2.11.2022).

Vastine:

- **Lisätään kaavaselostukseen liitekartta, jossa on kuvattuna rakennetun kulttuuriympäristön ja arvokkaiden maisema-alueiden kohteet sekä kiinteät muinaisjäännökset. Tarkistetaan muinaisjäännösten ajantasainen tilanne muinaisjäännösrekisteristä. Kartalla kuvataan myös Hyrnsalmen paikallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet.**

4. Metsähallitus (1.11.2022)

Hyrnsalmen kuntaan laaditaan kunnanhallituksen päätöksellä 26.1.2021 (§ 14) oikeusvaikutukseton strateginen tuulivoimayleiskaava koko Hyrnsalmen kunnan alueelle. Tuulivoimayleiskaavalla ohjataan Hyrnsalmen kunnan tuulivoimapuistojen suunnittelua ja rakentamista. Kaavatyötä rahoittaa osaksi myös Ympäristöministeriö.

Tuulivoimayleiskaava on osa kuntastrategiaa.

Metsähallitus on tutustunut Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaavaan ja lausuu seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausten mukaan Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi. Tuulivoiman osuutta Suomen energiatuotannosta kasvatetaan. Metsähallitus näkee, että yleiskaavoituksen tavoitteissa olisi hyvä huomioida hallitusohjelman tavoitteet tuulivoiman osuuden kasvattamiseksi Suomen energiantuotannossa.

Metsähallitus pitää tärkeänä ja kunnan edun mukaisena, että Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaava on tuulivoimatuotantoa mahdollistava, ja että aluerajaukset ovat riittävän laajoja yleiskaavavaiheessa.

Kaavassa on tunnistettu hyvin tuulivoimapotentialiset alueet. Tuulivoima-alueiden toteutettavuutta selvitetään edelleen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan joitakin muutoksia tuulivoimayleiskaavaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden osalta tulisi kuitenkin tehdä.

Potentiaalisten tuulivoima-alueiden osalta Paljakan alueen Säkkinenlatvansuon-Jännesuon-Laminsuon soidensuojelualueen länsipuoli on suojeluun varattua aluetta, joka tulee poistaa tv-alueesta. Soidensuojelualueen luoteispuolella Paljakan luonnonpuiston eteläpuolinen alue on luontoarvoiltaan arvokasta, jota ei tule ottaa mukaan tv-alueeseen. Lisäksi koko Paljakan alue on luontomatkailun kehittämisaluetta. Em. asiat, Paljakan luonnonpuiston läheisyys ja alueen sijaitseminen kahden matkailukeskuksen välissä puoltavat länsiosan poistamista tv-alueesta.

Kinnusenlehto-Kotasuo tv-alue sijoittuu osin Metsähallituksen Petron suojelumetsäalueelle, joten siltä osin aluerajausta tulee muuttaa.

Julmasuon länsipuolella potentiaalisesti merkitty tv-alue Matalanjärvi sijaitsee Finiba alueen (Hyrnsalmen ja Kuhmo rajaseudun suot) läheisyydessä, mikä tulee huomioida tarkemmissa selvityksissä.

Iso Rapavaara tv-alueella on Joutensuo-Mustosensuon soidensuojelualueeseen kuuluvia osia, jotka tulee poistaa tv-alueesta.

Pöyhövaaran tv-alueella on Metsähallituksen Pöyhövaaran suojelumetsä, jota ei tule ottaa mukaan tv-alueeseen.

Kivivaara-Peuravaaran tv-alueella sijaitsee kaksiosainen Kukkurin suojelumetsän toinen osa-alue, joka tulee huomioida kaavamääräyksissä. Iso-Kukkurin tv-alueella sijaitsee Kukkurin suojelumetsän toinen osa-alue, joka tulee poistaa tuulivoimalle potentiaalisen alueen rajauksesta.

Teerensuon alueella sijaitsee Metsähallituksen Ahvenlampi-suojelumetsä.

Mainittakoon, että luonnosaineiston liitekartoissa ei ole esitetty kaikkia suojelualueita. Kartasta puuttuu mm. Julmasuon soidensuojelualueesta itäpuolinen Pajuvaaran osa-alue sekä Säkkinenlatvansuon-Jännesuon-Lamminsuon soidensuojelualueen Natura-alueeseen kuulumaton osa, sekä kaikki Metsähallituksen omalla päätöksellä perustamat suojelumetsät.

Vastine:

- **Huomioidaan yleiskaavan tavoitteistossa hallitusohjelman tuulivoimaa koskevat tavoitteet**
- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**
- **Lausunnossa mainitut suojelualueiden ja -metsien rajaukset on tarkistettu ja tehty niiden pohjalta muutoksia kaavan tuulivoima-alueiden rajauksiin. Huomioidaan suojelu- ja muut arvokkaat alueet myös aluekohtaisissa määräyksissä.**

5. Suomussalmen kunta (8.11.2022)

Hyrnsalmen kunta on laatinut oikeusvaikutuksettoman strategisen tuulivoimayleiskaavan koskien koko kunnan aluetta. Tuulivoimayleiskaava ohjaa tuulivoimapuistojen suunnittelua ja rakentamista. Tuulivoimayleiskaava ei ole Maankäyttö- ja rakennuslain 77a §:n mukainen yleiskaava, jota voisi käyttää suoraan rakennuslupien perusteena.

Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaavan valmisteluvaiheen luonnosaineisto on kuulemista varten julkisesti nähtävillä 4.10.-3.11.2022 välisen ajan.

Lausunto

Hyrnsalmen kunnan laatimassa Strateginen tuulivoimayleiskaava luonnoksessa on huomioitu MRL 39 § mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset. Tuulivoimayleiskaava ei ole MRL 77a § mukainen yleiskaava, jota voitaisiin käyttää suoraan rakennuslupien perusteena.

Kaavan valmistelu ja vaikutuksien arviointi on tehty huolellisesti. Valmisteluvaiheessa on myös kuultu kuntalaisia ja muita sidosryhmiä, joiden mielipiteitä on huomioitu. Kuntalaisille tehdyn kyselyn mukaan 44 % vastanneista suhtautui tuulivoimaan erittäin myönteisesti ja melko myönteisesti 16 %. Tarkastelussa ja vaikutuksien arvioinnissa on riittävästi huomioitu naapurikunnat.

Kaavaluonnoksessa on tuulivoima-alueet luokiteltu kahteen luokkaan: varsinaiset tuulivoima-alueet (TV) ja potentiaaliset tuulivoima-alueet (luokat 2 ja 3). Varsinaiset tuulivoima-alueet kattavat kunnan pinta-alasta 5,9 % ja myös potentiaaliset alueet huomioiden kattavuus on 11,3 %.

Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet. Kaavan päivitystyö on käynnissä. Luonnos on ollut nähtävillä 22.12.2021 -31.1.2022 ja ehdotus on tulossa oletettavasti nähtäville alkuvuodesta 2023. Seudullisesti merkittävän tuulivoimapuiston raja on 10 tuulivoimalaa.

Kaavakarttaluonnoksessa on esitetty seuraavat alueet, joilla on vaikutuksia Suomussalmen kunnan puolelle:

- Löytövaara, joka sisältyy myös Kainuun tuulivoimaosayleiskaavan 2035 kaavaluonnokseen.
- Karankavaara ja Teerensuo eivät sisälly maakuntakaavaan, joten alueiden maksimi tuulivoimalamäärä olisi 9 kpl.
- Iso-Kukkuri on Kivivaara-Peuravaara alueen laajennus. Kyseisen tuulivoima-alueen laajentaminen olisi tarpeen esittää lisättäväksi tuulivoimamaakuntakaavaan.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkastamisen työvaiheissa on tullut esille, että nykyinen kantaverkko mahdollistaa käynnissä olevien tuulivoimahankkeiden kehittämisen. Tulevaisuuden haasteena niin meillä Ylä-Kainuussa kuin Koillismaallakin on nykyisen kantaverkon kapasiteetin riittämättömyys. Olisi tärkeä saada tuulivoimahankkeita vireille, jotta tarkentuisi myös tuulivoimamaakuntakaavan luonnoksessa esitetyn yhteystarpeen 400 kV Ristijärvi-Kuusamo-Pirttikoski rakentamisajankohta.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Täydennetään kaavaselostuksen hankekohtaisten vaikutusten arvioinnin sisältöä siten, että hankekohtaisessa vaikutusten arvioinnissa huomioidaan myös vaikutukset naapurikuntien alueelle.**

6. Ilmatieteenlaitos (2.11.2022)

Hyrnsalmen kunta on pyytänyt Ilmatieteen laitokselta lausuntoa Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaavan valmisteluvaiheen luonnosaineistosta.

Ilmatieteen laitos on perehtynyt aineistoon ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaavan luonnosaineistoon, koska alueelle suunniteltavat tuulivoima-alueet sijaitsevat kaikki yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

7. Kainuun sote (3.11.2022)

Hyrnsalmen kunta pyytää Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän terveydensuojeluviranomaiselta lausuntoa Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaavan luonnoksesta.

Hyrnsalmen strateginen tuulivoimayleiskaava 2040 laaditaan oikeusvaikutuksettomana koko kunnan alueelle ja sillä ohjataan Hyrnsalmen kunnan tuulivoimaloiden rakentamisen suunnittelua ja tuulivoimala-alueiden sijoittumista.

Laadittavan strategisen tuulivoimayleiskaavan tarkoituksena on selvittää kunnan tahtotila tuulivoiman lisäämiselle potentiaalisille alueille sekä yhteensovittaa mahdollinen tuulivoiman lisärakentaminen

erityisesti puolustusvoimien, sähköverkon, asumisen, matkailun, loma-asumisen, virkistyskohteiden, porotalouden sekä luonnonsuojelualueiden ja arvokkaiden maisema- ja kulttuuriperintökohteiden kanssa.

Kaavaa ei käytetä MRL 77a S:n mukaisesti rakennuslupien perusteena vaan sillä osoitetaan paikallisesti tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet ja helpotetaan hankkeiden etenemistä. Kaavan tarkoituksena on olla isojen tuulivoimapuistojen sijainnin ohjaajana ja mahdollistaa myös pienempien muutaman voimalan kokonaisuuksien sijoittuminen kunnan alueelle.

Rakentamista ohjaavat tarkemmat osayleiskaavat laaditaan hankekohtaisesti, ottaen huomioon Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava.

Yleiskaavaan liittyen on luonnosvaiheen kaavaselostuksessa esitetty laadittuja vaihtoehtotarkasteluja, jotka poikkeavat toisistaan tuulivoiman ohjaamisen periaatteiden ja tuulivoimatuotannon määrän suhteen.

Vaihtoehto O (nykyiset hankkeet) antaa toimintamahdollisuuksia enemmän muille elinkeinoille. Asutukselle ja luonnonympäristölle ei aiheudu häiriöitä, kun tuulivoimalat ovat hyvin rajoitetuilla alueilla. Luonnontilaisena säilyvät erämaa-alueet tarjoavat hyvät olosuhteet eläimistöille, luonnon monimuotoisuudelle sekä virkistyskäytölle.

Vaihtoehdossa I (luonnon ja matkailun Hyrynsalmi) Hyrynsalmelle sijoittuu merkittävä määrä uusia tuulivoima-alueita, mutta sijoittamista ohjataan suoja- ja kehittämisvyöhykkeiden avulla huomioiden matkailu ja hiljaiset erämaa-alueet. Ympäristölle aiheutuu vähiten häiriöitä, kun uudet voimalat sijoittuvat jo olemassa olevien melu- ja häiriölähteiden viereen.

Vaihtoehdossa 2 (tuulivoiman maksimi) esitetään kaikki sellaiset alueet tuulivoimatuotannon käyttöön, joilla ei ole erityisiä rajoitteita tuulivoimaloiden rakentamiselle. Rajoitteet huomioimalla ja riittäväillä suojavaiohykkeillä varmistetaan, ettei alueista ole kohtuutonta haittaa esimerkiksi asutukselle ja luontoarvoille.

Kaavaluonnos on valmisteltu vaihtoehtojen 1 ja 2 yhdistelmänä.

Kainuun soten ympäristöterveydenhuolto toteaa Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaavaluonnoksesta seuraavaa.

Terveydensuojeluviranomaisen näkökulmasta mahdollinen voimaloiden aiheuttama meluhaitta lähiasukkaille on merkittävin ihmisiin kohdistuva terveysvaikutus. Voimaloiden aiheuttamaan meluun vaikuttaa oleellisesti niiden koko sekä melun leviämiseen paikalliset olosuhteet, mm. maaston muodot, puusto, vesistöt, sääolosuhteet ym.

Kaavoituksessa ja tuulivoima-alueita suunnitellessa tulee tarkastella huolellisesti ihmisten elinympäristöön sekä terveyteen ja viihtyvyyteen kohdistuvia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen ohjauksessa tulee huomioida pysyvä asutus sekä muut häiriintyvät kohteet myös kuntarajan yli. Aluevarausten yhteisvaikutukset tulee olla selvitetty viimeistään yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioiden myös vapaa-ajan asutus. Kustannustehokkain tapa toteuttaa terveydensuojelua tuulivoimarakentamisessa on haittojen ennaltaehkäisy jo suunnitteluvaiheessa.

Tuulivoimamelu voi terveyshaittojen lisäksi aiheuttaa myös viihtyvyyshaittoja erityisesti alueilla, joiden ääniympäristössä ei ole aikaisemmin ollut teknisistä laitteista aiheutuvaa jatkuvaa melua.

Kaavaselostuksen mukaan Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaavassa on käytetty tuulivoimapuistojen ja olemassa olevan asutuksen välillä vähintään 1 km:n suojaetäisyyttä, jolla pyritään ehkäisemään merkittävien haittavaikutusten esiintyminen. Terveydensuojeluviranomainen toteaa, että yleispiirteisessä suunnittelussa tämä etäisyys voi olla riittävä, mutta tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu

merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia. Muutoin kaavaselostuksessa on meluvaikutukset ja niiden selvittäminen huomioitu riittävästi.

Maa-ainesten ottaminen sekä sen mahdollisesti aiheuttamat vaikutukset pohjavesiin/-alueisiin tulee arvioida kaavaselostukseen jatkotyöskentelyssä tai vaihtoehtoisesti arviointi on veloitettava tekemään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, vaikka pohjavesialueille on osoitettu 100 m levyinen suojavyöhyke. Myös teiden rakentaminen tuulivoima-alueille ja liikennöinti pohjavesialueiden välittömässä läheisyydessä voi aiheuttaa vaikutuksia pohjaveden laatuun.

Muutoin ei terveysuojeluviranomaisella ole huomautettavaa Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaavan luonnokseen.

Vastine:

- **Strategisen yleiskaavan sekä hankekohtainen vaikutusten arviointi tehdään MRL 5 §:n mukaisesti, jolloin huomioidaan vaikutukset ihmisten elinympäristöön, terveyteen ja viihtyisyyteen. Tarkennetaan tarvittavilta osin kaavan pohjavesiin kohdistuvien vaikutusten arviointia.**
- **Melu- ja välkemallinnus on tehty kaavaluonnoksen alueilla alustavan voimasijoittelun perusteella. Tulosten perusteella melun ohjearvot eivät ylittyisi asutuksen alueella. Hankekohtaisissa kaavoissa melu- ja välkevaikutuksen selvitetään tarkemmin voimaloiden määrien ja sijaintien tarkentuessa.**
- **Lisätään kaavamääräyksiin, että hankekohtaisessa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset pohjavesiin.**

8. Luonnonvarakeskus (4.11.2022)

Luonnonvarakeskuksella ei ole lausuttavaa asiasta.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

9. Museovirasto (4.10.2022)

Hyrynsalmen kunta on pyytänyt Museoviraston lausuntoa strategisen tuulivoimayleiskaavanlaatisesta koko Hyrynsalmen kunnan alueelle. Lausuntopyyntö on osoitettu myös Kainuun Museolle.

Kainuun Museo on nimetty 1.1.2020 voimaan tulleen uuden museolain mukaiseksi alueelliseksi vastuumuseoksi ja vastaa sen perusteella toimialueensa arkeologisen kulttuuriperinnön, rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman asiantuntijatehtävistä.

Museovirasto ei siten lausu tästä asiasta.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi. Kainuun museo on myös lausunut kaavaluonnoksesta.**

10. Suomen erillisverkot (18.10.2022)

Lausuntopyyntöissä tarkastellaan strategisen suunnittelun vaiheessa olevaa tuulivoimayleiskaavaa, jonka osalta Suomen Erillisverkot Oy:llä ei ole lausuttavaa, mutta pyydämme teitä kuitenkin lähettämään meille lausuntopyyntöt ennen yksittäisten tuulivoimapuistohankkeiden käynnistämisiä, joissa näkyy tarkemmin yksittäisten tuulivoimaloiden sijainnit.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

11. Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry (3.11.2022)

Lausunto

Nykyiset suuret tuulivoimalat vielä rakentamattomaan ympäristöön sijoitettuina muuttavat maisemaa ja luonnontilaa merkittävästi ja vähentävät myös ihmisten mahdollisuuksia liikkua ja virkistäytyä luonnossa. Voidaan perustellusti todeta, että tuulivoimalat muuttavat Kainuun erämaista luontoa harvaan rakennetuiksi teollisuusalueiksi, joissa melu on läsnä ainakin voimaloiden käyttöiän – luonnon rauha järkkyy. Luonnonsuojeluyhdistyksinä haluamme, että hiljaisuus ja pimeys ovat jatkossakin olennainen osa kainuulaista luonnonympäristöä. Kaupungistuvassa maailmassa hiljaisuudella ja pimeydellä tulee olemaan kysyntää ja merkittävää markkina-arvoa tulevaisuudessa. Myös luonnon hyvinvointi edellyttää hiljaisuutta ja pimeyttä vuodenaikojen vaihtelun mukaan.

Vaihtoehdossa 0 (kuva 34) esitetään vain nykyiset kaavoitetut tuulivoimahankkeet: Kivivaara-Peuravaara, Lumivaara ja Illevara. Hyrynsalmen kaltaisen pienen kunnan alueelle ei näiden hankkeiden lisäksi tarvita välttämättä enää uusia tuulivoima-alueita.

Voimaloiden ja niiden tarvitseman infran (tiet, levennykset, sähkölinjat ja siirtoasemat) rakentaminen pirstoo monien eläin- ja kasvilajien säilymiselle välttämättömiä elinympäristöjä. Voimaloiden rakenteisiin ja sähkölinjoihin törmäämistä lisäksi monet eläinlajit myös välttelevät alueita, joilla on liikkuvia kookkaita rakenteita. Kaikista tuulivoiman luonnolle aiheuttamista vaikutuksista ei ole vielä tutkittua tietoa. Toivommeikin suunnittelussa käytettävän erityistä varovaisuutta eli varovaisuusperiaatteen noudattamista.

Jos Hyrynsalmen kunnassa kuitenkin päädytään tuulivoima-alueiden lisäämiseen, tulee ainakin seuraavat seikat huomioida niiden suunnittelussa erityisellä tarkkuudella:

- 1) Tuulivoimaloita ei tule rakentaa luonnonsuojelualueille eikä ekologisille vyöhykkeille eikä niiden läheisyyteen (suojavyöhykkeiden laajuus on harkittava tarkoin).
- 2) Pohjavesialueet on syytä jättää kokonaan rakentamisen ulkopuolella puhtaiden pohjavesivarojen turvaamiseksi.
- 3) Hyrynsalmella on todettu pesivinä useita isoja päiväpetolintulajeja (maakotka, merikotka, sääksi ja muuttohaukka), joiden pesimäaikaista liikkumista seurataan pitkäjänteisesti. Seurannan tulokset tulee ottaa huomioon tarkasti tuulivoimasuunnittelussa. Ympäristöministeriön suunnitteluohjeessa todetaan: ”Erityisiä vaatimuksia suuria petolintuja koskeville selvityksille tuulivoimarakentamisen suunnittelussa muodostuu silloin, kun suunnittelualue sijaitsee noin kahden kilometrin säteellä suurten petolintujen pesäpaikoista ja vakiintuneista talviaikaisista ruokailualueista”. Ministeriöstä korostetaan (suullinen tieto), että ohje ei tarkoita sitä, ettei noin 2 km ulkopuolella olisi tarve tehdä lainsäädännön edellyttämiä selvityksiä ja vaikutusten arviointeja.
- 4) Rakentamisen vaikutukset luontoarvoihin, kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin, tulee selvittää tarkoin. Lajistoselvitykset on aina tehtävä riittävän laajasti: yhden vuoden aikana tapahtuvat ja vain muutamia päiviä kestävät selvitykset eivät vielä anna riittävästi tietoa lajeista ja niiden kantojen kehityksestä.

Monen lajin, kuten liito-oravan ja pöllöjen kohdalla esiintymisessä tapahtuu runsastakin vuosittaista vaihtelua ilman, että elinympäristössä tapahtuu näkyvää muutosta. Tällöin puhutaan normaalista populaatiodynamiikasta. Direktiivilajien esiintyminen ja niiden lisääntymis- ja levähdysalueet tulee selvittää kattavasti. Myös suojelualueiden ulkopuolisten, mutta merkittävien linnustoalueiden lajisto ja lintukantojen tilanne tulee selvittää.

5) Paljakan seutu ja jo olemassa olevien laajojen suojelualueiden reuna-alueet vaativat erityistarkastelua tuulivoiman suhteen.

Kainuun maakuntatasoisen tuulivoimakaavan valmistelu on vielä kesken ja se valmistunee vuodenvaihteessa 2022–2023. Olisikin suotavaa, että kuntakohtainen tuulivoima-alueiden suunnittelu etenisi vasta, kun on selvillä koko maakunnan kattava suunnitelma tuotantoon sopivista tuulivoima-alueista. Hankkeita on jo tällä hetkellä niin paljon, että kaikki niistä tuskin tulevat koskaan toteutumaan.

Vastine:

- **Strategisessa yleiskaavassa luonnonsuojelualueet on jätetty tuulivoimalle soveltuvien alueiden ulkopuolelle. Luonnonsuojelualueille on jätetty suojavyöhykkeet, joiden laajuus vaihtelee alueen suojeluperusteiden mukaan. Lisätään kaava-aineistoon kuvaus ekologisten yhteyksien huomioinnista.**
- **Pohjavesialueet on rajattu kaavaluonnoksessa tuulivoimalle soveltuvien alueiden ulkopuolelle. Lisätään kaavamääräyksiin, että hankekohtaisessa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset pohjavesiin.**
- **Isojen päiväpetolintujen pesimäpaikat on jätetty strategisessa yleiskaavassa tuulivoima-alueiden ulkopuolelle ja maakotkan elinympäristömallinnus on huomioitu tuulivoima-alueiden rajauksissa. Suojavyöhykkeiden laajuus tarkentuu hankekohtaisessa suunnittelussa.**
- **Rakentamisen yksityiskohtaiset vaikutukset luontoarvoihin, kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin selvitetään tarkemmin hankekohtaisessa suunnittelussa.**
- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**

12. Fingrid (3.11.2022)

Kunnan etelärajan tuntumaan sijoittuu Fingridin 110 kV voimajohto Seitenoikea –Ontojoki. Fingrid on käynnistämässä YVA-menettelyä 400+110 kV voimajohtohankkeelle Nujuankangas - Seitenoikea. Voimajohtoreitti sijoittunee pääosin Hyrynsalmen kunnanulkopuolelle, mutta Seitenoikean sähköaseman ympäristössä tarkastellaan uusia sähköaseman paikkoja.

Alueella on vireillä lukuisia tuulivoimahankkeita. Fingrid laatii Suomen sähkönsiirtoverkonkehitystarpeet ja periaatteelliset ratkaisut yhtenä kokonaisuutena. Tavoitteena on, yhteistyössä nykyisten ja uusien verkkoliityntää suunnittelevien tahojen kanssa, varmistaa teknistaloudellisesti parhaat verkkoratkaisut ja liityntätavat.

Kaavamateriaaleissa on käsitelty kantaverkon näkökulmaan luvussa 3.5.3 Voimajohtoverkko. Fingridillä ei ole huomautettavaa oikeusvaikutuksettomana kaavanvalmisteluaineistosta.

Tätä kaavoitusasiaa Fingrid Oyj:ssä hoitaa Mika Penttilä puh. 030 395 5230.

Fingrid Oyj:n voimajohtot ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 22 § tarkoittamia voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta.

Yleis- ja asemakaavat, joissa on Fingrid Oyj:n voimajohtoja tai muita toimintoja, pyydämme lähettämään lausunnon mieluiten sähköisenä osoitteeseen kirjaamo@fingrid.fi tai kirjallisena osoitteella Fingrid Oyj, Maankäyttö ja ympäristö, PL 530, 00101 HELSINKI.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

13. Telia Company (26.10.2022)

Telia Finland Oy:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Lisätietoja antaa tarvittaessa production-desk@teliacompany.com.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

14. Digita (28.10.2022)

Hyrnsalmen kunnan alueelle tulevien tuulivoimapuistojen vaikutukset radio- ja tv-vastaanottoon Hyrnsalmen kunta suunnittelee alueelleen useita tuulivoimapuistoja mm. Kivivaara-Peuravaara, Lumivaara, Illevaara, Pöyhösuo, Kytölehto ja Latvapalo. Näistä kaikista tarvitaan omat lausunnot tarkemmilla tiedoilla myöhemmin.

Hyrnsalmen kunta on antanut Digita Oy:lle mahdollisuuden antaa kirjallisen lausunnon liittyen Hyrnsalmen tuulivoimahankkeisiin. Digita Oy (jäljempänä Digita) kiittää lausuntomahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa:

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuden liittyvien vaikutusten arvioinnissa.

Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja

- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetysille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista. Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Täydennetään kaavaratkaisua näkyvyysvaikutuksia koskevalla yleisellä kaavamääräyksellä. Antenni-tv:n näkyvyysvaikutukset huomioidaan tarkemmin hankekohtaisessa suunnittelussa.**
- **Digita Oy merkitään osalliseksi Hyrynsalmen tuulivoima-alueiden hankekohtaisissa kaavoissa.**

15. Kajave (3.11.2022)

Yleisesti sähköverkon kannalta tuulipuistojen sijainti on suhteellisen hyvä, koska ne sijaitsevat melko lähellä Fingridin Seitenoikean sähköasemaa, joka toimii kantaverkon solmupisteenä koko Pohjois-Kainuun sähkönsiirrolle.

Yleiskaavaluonnoksessa on muutamia tuulivoimatuotantoalueita Kajaven Seitenoikea-Puolanka 110kV johdon varrella. Tähän johtoon voi liittää uutta tuotantokapasiteettia 100MW mikäli kantaverkon kapasiteetti sen sallii.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

16. Paliskuntain yhdistys (3.11.2022)

Hyrnsalmen kuntaan laaditaan kunnanhallituksen päätöksellä oikeusvaikutukseton strateginen tuulivoimayleiskaava koko Hyrnsalmen kunnan alueelle. Tuulivoimayleiskaava on osa kuntastrategiaa.

Kaavatyössä laaditaan kokonaisvaltainen tarkastelu siitä, missä ovat potentiaalisimmat ja alueidenkäytön kannalta soveltuvimmat tuulivoimapuistoalueet. Tuulivoimayleiskaavalla ohjataan Hyrnsalmen kunnan tuulivoimapuistojen suunnittelua, kaavoitusta ja rakentamista. Tuulivoimastrategia laaditaan yhteistyössä kuntalaisten ja eri sidosryhmien kanssa. Tuulivoimayleiskaava ei ole Maankäyttö- ja rakennuslain 77a mukainen yleiskaava, jota voisi käyttää suoraan rakennuslupien perusteena. Rakentamista ohjaavat tarkemmat yleiskaavat laaditaan hankekohtaisesti, ottaen huomioon Hyrnsalmen tuulivoimayleiskaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava.

Suunnitteluala sijaitsee Hallan paliskunnan alueella. Paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 2700 ja poronomistajia on 49. Halla on poronhoitoalueen eteläisin paliskunta ja poronhoitoalueen eteläraja myötäilee Hyrnsalmen kunnan rajaa. Eteläraja on osittain aidattu metsäpeuran rotupuhtauden vaalimiseksi. Aidan ylläpidosta vastaa Metsähallitus. Hallan paliskunnassa on rakennettu Kivivaara-Peuravaaran tuulivoimapuisto ja rakenteilla olevan Illevaaran hankkeen lisäksi on vireillä kaksi seudullisesti merkittävää tuulipuistohanketta. Näiden lisäksi alueella on monenlaista muutakin maankäyttöä: mm. metsätaloutta, maasuorpetojen kaupallista haaskakuvausta ja turvetuotantoa. Poronhoidon on täytynyt sopeutua ja muuttaa toimintatapojaan vuosien saatossa. Paliskunnan luonnonlaitumiin tukeutuva elinkeino — sen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet — on kuitenkin monin paikoin ajettu ahtaalle.

Poronhoitolaissa (PHL 848/1990, 3 S) säädetään poronhoidolle poronhoidon harjoittamisoikeus, vapaa laidunnusoikeus maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta. Poronhoitajat ovat paliskunnan alueella oikeudenhaltijoita. Lain 53 velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen.

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa poronhoitoalueen rajaan on liitetty suunnittelumääräys:

Maankäytön suunnittelussa on turvattava porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.

Vireillä olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan luonnoksessa poronhoidon huomioon ottamista

koskee seuraava kaavamääräys: Tuulivoimaloiden alueilla tv-2 Lumivaara, tv-3 Kivivaara-Peuravaara, tv21 Kytölehto, tv-22 Löytövaara, tv-30 Harmajapää ja tv-33 Kiviharju suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimaloiden sijoittelun ja määrän suunnittelussa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä suunniteltaessa on valtion maiden osalta neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on selvitetty kaavan valmistelun aikana. Poronhoitajille tehty kysely kesällä 2022 ja poronhoitoon liittyen on järjestetty kaksi neuvottelua.

Hallan paliskunnassa on toiminnassa oleva tuulivoimapuisto Kivivaara-Peuravaara, jota mahdollisesti vielä laajennetaan, sekä kaavoitettu Lumivaaran tuulivoimapuisto ja rakenteilla oleva Illevaaran tuulivoimapuisto. Lisäksi Kainuun maakuntakaavan luonnoksessa on osoitettu paliskuntaan kaksi muuta tuulivoimaloiden aluetta. Hyrynsalmen strategisessa tuulivoimayleiskaavassa osoitetaan kaavoitettujen lisäksi kolme tuulivoimaloiden aluetta ja lisäksi yhdeksän potentiaalista tuulivoimaloiden aluetta.

Tuulivoimahankkeesta aiheutuu paliskunnalle suoria laidunten menetyksiä. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Tuulipuistoon liittyy aina talvellakin auki pidettäviä teitä, joita pitkin porot voivat kulkea vilkkaimmille teille (esim. 5-tie) valitessaan kulkureitukseen kovan tiepohjan pehmeän hangen sijaan. Tällöin liikenneonnettomuuksien lisääntyminen on todennäköistä. Esimerkiksi Hallan paliskunnassa olemassa oleva Kivivaara-Peuravaaran tuulipuisto on vaikuttanut porojen laidunten käyttöön ja on ohjannut poroja liikenteen sekaan ja lisännyt porokolareita toiminnan lähialueella. Teitä pitkin alueelle voi tulla ylimääräisiä kulkijoita, mikä lisää rauhattomuutta alueella. Jos porot siirtyvät rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä painetta paliskunnan muihin osiin sekä mahdollisesti taajamiin tai pelloille. Tästä todennäköisesti aiheutuu ristiriitoja muiden maankäyttäjien ja asukkaiden kanssa. Porojen ohjautumista voi tapahtua myös poronhoitoalueen ulkopuolelle. Metsäpeurojen mukaan lähteviä poroja voidaan joutua lopettamaan. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle.

Hallan paliskunta katsoo, että sen poronhoidon harjoittamiselle aiheutuisi kohtuutonta haittaa kaavaan merkityn Löytövaaran tuulivoimaloiden alueen merkinnän mukaisen tuulivoimapuiston toteuttamisesta. Tämä hankealue sijoittuisi keskeiselle alueelle, keskelle paliskuntaa, samojen porojen laidunalueelle kuin toiminnassa oleva Kivivaara-Peuravaara tuulivoimapuisto. Alue sijoittuu porojen kevätlaidunalueelle, missä kaikki paliskunnan porot vasovat. Alue sijoittuu myös keskeiselle kesälaidunalueelle. Poroja ei voida laiduntaa muilla hyvillä kesälaitumilla, koska poroja ei voida pitää paliskunnan itäosassa vaikean petotilanteen vuoksi. Hankkeesta aiheutuisi haittaa porojen vasomiselle, sillä porot ovat useiden pohjoismaisten tutkimusten mukaan (Skarin & Åhman 2014, Skarin ym. 2015, Skarin ym. 2018) erittäin herkkiä häiriölle vasomisaikana. Mikäli porojen laidunnus siirtyy tältä keskeiseltä alueelta pois, paliskunnan muut laidunalueet voivat kulua epätasaisemmin, ja porot voivat aiheuttaa häiriötä vakituiselle asutukselle tai loma-asutukselle. Tuulivoimatuotannosta tällä alueella aiheutuisi myös merkittäviä kumulatiivisia vaikutuksia muiden maankäyttömuotojen kanssa: Alueelle sijoittuu rautatie, jota ollaan parantamassa ja sen nopeudet nousevat nykyisestä 40 km/h:sta 80 km/h:n. Alueen vieressä on 5-tie, missä jo nyt tapahtuu poroille liikennevahinkoja, myös Kivivaara-Peuravaara-tuulipuistosta johtuen, joka oh-jaa porojen laidunnusta tielle. Paliskunnalla on perusteltu huoli liikennevahinkojen määrän merkittävästä lisääntymisestä, mikäli Löytövaaran merkinnän mukainen tuulivoimapuisto toteutuu. Paliskuntain yhdistys esittää, että kaavamerkintä poistetaan strategisesta osayleiskaavasta sen toteuttamisesta poronhoidolle aiheutuvan kohtuuttoman haitan (laidunmenetys, laidunkierron ja vasoma-alueen muutos, porokolarit, kumulatiivinen- ja yhteisvaikutus) vuoksi.

Hallan paliskunta katsoo, myös että Illevaaran tuulivoimapuiston laajennuksia ei tule merkitä kaavaan. Alueella on paliskunnan alueen parhaita porojen talvilaidunmaita, ja porot kokoontuvat alueelle luonnostaan syystalvella. Paliskunnalla on tämän vuoksi alueella myös poronhoidon aitarakenteita.

Lisäksi Hallan paliskunta on huolissaan suuresta määrästä esitettyjä potentiaalisia tuulivoimaloiden alueita. Paliskuntain yhdistys esittää, että esitetyt Illevaaran laajennukset ja keskelle paliskuntaa sijoitettuja potentiaalisia alueita vähennettäisiin kaavakartalta.

Hallan paliskunnassa on rakennettuna ja vireillä useampia tuulivoimahankkeita ja hankkeiden yhteisvaikutukset ovat todennäköisiä. Paliskunnan alueelle suunniteltu toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoida.

Tuulivoimahankkeiden vaikutuksia tulee niiden ilmetessä pyrkiä estämään, lieventämään ja aiheutettuja haittoja ja vahinkoja korvata. Hankkeista aiheutuvien vaikutusten toteamiseksi on tehtävä seurantaa. Seurannasta ja siinä havaittujen vaikutusten lieventämisestä ja korvaamisesta tulee tehdä sopimus ennen lupien myöntämistä.

Kaavamääräykset ja merkinnät

Kaavassa porotalouden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan annettavalla yleismääräyksellä: "Tarkemmassa suunnittelussa tulee turvata poronhoidon toimintaedellytykset" Paliskuntain yhdistys katsoo, että tämä ei ole riittävä, eikä toteuta Kainuun maakuntakaavojen ohjausvaikutusta. Kaavassa tulee antaa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan luonnosta mukaileva määräys:

Tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimaloiden sijoittelun ja määrän suunnittelussa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä suunniteltaessa on valtion maiden osalta neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.

Myös tuulivoimamerkintöjen yhteydessä on annettu aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä, joilla kiinnitetään huomiota poronhoidon turvaamiseen. Näitä määräyksiä tulee antaa muissakin kuin mainituissa kolmessa kohteessa.

Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa käytännössä yhtiön ja paliskunnan välisen yhteistyön toteuttamista, vaikutusten seurantaa ja laidunalan menetyksen sekä muiden haittojen korvaamista paliskunnalle täysimääräisesti. Haitallisia vaikutuksia voi lieventää myös muuten. Paliskunnan toiminnan jatkuminen alueella mahdollisimman häiriöttömästi tulee taata.

Paliskuntain yhdistys muistuttaa lisäksi, että tärkeä toimenpide tuulivoimahankkeiden vaikutusten lieventämiseksi olisi poronhoitoalueen etelärajalla olevan peura-aidan jatkaminen vähintään Lumivaaran tuulipuiston hankealueen kohdalle saakka. Kaikkien, niin poronhoidon edustajien, viranomaisten, Hyrynsalmen kunnan kuin kunnan alueen tuulivoimahanketoimijoidenkin on edistettävä aktiivisesti metsäpeura-aidan jatkamista kaikin mahdollisin tavoin, kunnes aidan jatkaminen toteutuu.

Hallan paliskunnan alueen kehitys on huolestuttavaa, sillä alueelle on suunniteltu useita, suuriakin tuulivoimahankkeita ja niiden yhteisvaikutus heikentää paliskunnan toiminta ja kehittämisedellytyksiä. Tämän vuoksi lausunnossa on esitetty joistakin kohdemerkinnöistä luopumista ja poronhoitoa turvaavien määräysten tarkentamista.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Tarkennetaan kaavamääräyksiä vastaamaan Kainuun maakuntakaavan tuulivoimaa ja poronhoitoa koskevia määräyksiä.**
- **Supistetaan Löytövaaran ja Illevaaran laajennusalueen (Pölhösuo) aluerajauksia. Valmisteluvaiheen palautteen pohjalta tehdään rajaustarkistuksia myös muiden tuulivoimaluonnetta-alueiden rajauksiin.**
- **Tarkennetaan Löytövaaran poronhoitoa koskevaa aluekohtaista kaavamääräystä huomioiden lausunnossa esille nostetut asiat.**

- Lisätään tuulivoimaloiden alue (tv) merkintää koskemaan seuraavan kaavamääräys: *Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseen.* Lisätään vastaava kaavamääräys koskemaan myös paliskunnan keskiosaan sijoittuvia potentiaalisia tuulivoimatuotannon alueita.
- Tarkennetaan yleiskaavan vaikutusten arviointia poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten osalta. Tarkennetaan kaavaselistusta myös muuten poronhoitoon liittyvien teemojen osalta.

MIELIPITEET

17. Mielipide 1 (yksityishenkilö)

Tervehdys!

TV-22

Minulla on Halttusenjärven rannassa metsätila ja sillä on Emäjoen rantakaavan mukainen tontti, jolla on mökki ja saunarakennus. Tilan nimi XXXX (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojan varmistamiseksi). Olen viime vuonna suojellut osan metsistä vapaaehtoisesti. Metsän ikä siltä osin n. 170 vuotta. Metsät ovat hyvin luonnonmukaiset ja runsas naava osoittaa alueen puhtaan ilmanalan.

Halttusenjärvi on ikiaikainen kalastus-, ja metsästyspaikka sekä rauhallinen vapaa-ajanviettopaikka. Halttusenjärven linnusto on runsas ja monet lintubongarit ovat saaneet nauttia sen lajistosta. Paikalla on pesinyt 2 - 3 joutsenparia jo useamman vuosikymmenen ajan sekä vesilintukanta on ollut runsas. Alueen lammilla on metsähanhia. Järvellä on myös erittäin runsas eliölajisto, mm. sudenkorentojen osalta. Maillani on myös lähde, joka sijaitsee Halttuskankaan alaosassa ja pelkäänkinrakennustöiden pilaavan sen mainion veden laadun!

Tuulivoimat aiheuttavat melua ja juuri rauhallisen erämaasijainnin vuoksi olen aikoinaan rakentanut tämän erämaakohteen, jonka olisi melkein väkisin jo useampikin ostanut, mutta paikkaa en myy. Nyt kaavoitettava alue on jo piirretty osin minun maille! Ilmeisesti yksi mylly on jo kaavailtu Halttuskankaaseen, joka on mökkini vieressä.

Alustavassa kaavaluonnoksessa on puutteita: siitä puuttuu merkinnät Halttusenjärven rakennuspaikoista sekä Emäjoen laajennettua rantayleiskaavaa ei ole huomioitu ollenkaan Halttusenjärven osalta. Suurin osa uusista tuulivoimahankkeista on kunnan länsipuolella, joten herättää ihmetystä, miksi itäosiin ei ole suunniteltu uusia kohteita?

Piirsin karttaan keltaisella (noin) tilani kohdan.

En ole tuulivoimaa vastaan, mutta pyydänkin ottamaan vaatimattoman yksityishenkilön vapaa-ajanviettopaikan erämaamaiseman säilymisen puolen suunnittelussa!

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Asema- ja yleiskaavojen vielä rakentamattomat rakennuspaikat otetaan huomioon asutuksen suojavyöhykkeissä. Täydennetään suojavyöhykkeitä Halttusen järven osalta.**

18. Mielipide 2 (Yksityishenkilö)

Ohessa Hyrynsalmen, Motivan ja Tuulivoimayhdistyksen tekstiä tuulivoimaloiden kierrätyksestä, uudelleen käytöstä ja purkamisesta. Perustusten purkaminen pitää ottaa jo yleiskaavassa esille Motivan mukaan. Lisäksi vanhoille perustuksille ei voikaa rakentaa uusia voimaloita, ne pitää tehdä uusiksi (Tuulivoimayhdistys). Tosin voimaloiden välinen kaapelointikin näyttää olevan vain 30 vuoden ikäinen? Motivan ja Tuulivoimayhdistyksen tekstit kannattaa ottaa huomioon tuulivoimayleiskaavaa laadittaessa. Samoin vakuudet purkamista varten. Kytölehto ja Latvapalo ovat mielestäni ainoat sopivat alueet tuulivoimaloille.

(Mukana on liite)

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Huomioidaan kaavaselostuksessa purkamiseen liittyvä ohjeistus soveltuvilta osin. Lisätään kaavaselostukseen tarkempi kuvaus voimaloiden kierrätysmahdollisuuksista. Mainitut teemat huomioidaan tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, lupamenettelyissä ja sopimusmenettelyissä.**

19. Mieli pide 3 Yhdistys A (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojaan varmistamiseksi)

Taidetta ja tiedettä yhdistävä Yhdistys A on tehnyt pitkäjänteisesti työtä energiasiirtymään liittyvien kysymysten parissa. Energiasiirtymän ohella Yhdistys A (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojaan varmistamiseksi) edistää paikallista luonnonsuojelua, luonnon monimuotoisuutta sekä kulttuurin elinvoimaisuutta Paljakan ja Hyrynsalmen alueella ja laajemmin Kainuussa. Työskentelemme sen puolesta, että nämä eri näkökulmat täydentävät toisiaan yhteiskunnallisessa kehityksessä.

Näemme Kainuun tuulivoimahankkeet pääosin myönteisenä kehityksenä ja välttämättömänä muutoksena yhteiskunnassa. Energiasiirtymän toteuttamisessa on kuitenkin syytä punnita tarkoin tuulivoimasuunnitelmien kokonaisuutta ja sijoittelua, sekä pidettävä huolta luonnon monimuotoisuuden arvoista. Ympäristövaikutusten arviointia maisemaan, lintujen ja muiden lajien elinolosuhteisiin, paikallistalouteen, luontomatkailuun sekä virkistyskäyttöön tulisi tarkastella myös alueellisena tuulivoimajakokonaisuutena.

Tuulivoimayleiskaavan toimiessa kunnan maankäytön kokonaiskuvaa hahmottelevana strategisena välineenä on edelliseen liittyen harkittava erityisen tarkoin tuulivoiman kaavoittamista luontomatkailun kehittämisalueelle Saarijärvi-Ukkohalla-Paljakka-Siikavaara. Kainuun maakuntakaavaan tehty määräys tarkoittaa, että alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämiseen sekä luonnon- ja kulttuuriarvojen säilymiseen.

Yhdistys A toimii luontomatkailun kehittämisalueella ylläpitäen maakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävää kulttuurimatkailemista Paljakanvaaralla Hyrynsalmen puolella. Yhdistys A -talo on kulttuuri- ja luontokeskus, jonka residenssi-ohjelma tuo vuosittain 80-100 tieteen ja taiteen ammattilaista ympäri maailmaan työskentelemään Paljakanvaaran maisemissa 1-2 kuukaudeksi kerrallaan. Lisäksi seuran näyttelyt, luontopolku ja tapahtumat keräävät satoja vieraita vuosittain.

Yhdistys A:n vieraat ovat kiinnostuneita nimenomaan vanhan metsän ja alueen soiden monimuotoisesta elämästä, paikan erämaisuudesta ja ekologisen jälleenrakentamisen teemoista.

Yleiskaavaluonnoksessa on kaavoitettu luontomatkailun kehittämisalueelle kaksi tuulivoimajakokonaisuutta:

Kytölehto ja Paljakka, joista jälkimmäinen nimetään kaavaselostuksessa potentiaaliseksi alueeksi. Kuten kaavaselostuksessa tuodaan esiin, vaarajakson keskelle sijoittuvalla Kytölehdon tuulivoimajakokonaisuudella on toteutuessaan merkittäviä maisemavaikutuksia alueen matkailutoimijoille. Vielä maisemavaikutuksia olennaisempaa on se, että toteutuessaan tuulivoima-alue pirstoo osaltaan luontomatkailun aluekokonaisuutta ja sen erämaamaisuutta. Jatkosuunnittelussa on lisäksi Kytölehdon osalta kiinnitettävä huomiota ei vain vaikutuksiin kaavaselostuksessa mainittuun Näätäsuon Natura-alueeseen vaan myös Kytölehdon välittömässä läheisyydessä Puolangan puolella sijaitsevaan Iso Haukikummun metsään, joka on suojeltu Metsähallituksen omalla päätöksellä. Paljakan potentiaalisen

tuulivoima-alueen kaavoittamista tulee arvioida kokonaisuudessaan uudelleen, sillä alue muodostaa tärkeän ekologisen käytävän eri suojelualueiden välillä.

Koko kaavaluonnosta tulee arvioida tarkemmin kunnan luonnonrauha-alueiden näkökulmasta. Kaavaluonnoksessa esitetään Hyrynsalmen kunnan itäosan rauhoittamista hiljaiseksi luonnonrauhan alueeksi. Rajaus ei ole strategisesti kannatettava. Kuten ELMA-hankkeen loppuraportissa (Kainuun liitto, 2016) on tuotu esiin: Hyrynsalmen kaikki luontomatkailun kannalta potentiaaliset hiljaiset alueet sijaitsevat kunnan länsiosassa luontomatkailun kehittämisalueella. ELMA-hankkeen tarkoituksena oli tuottaa tuloksia palvelemaan maankäytön suunnittelua tuulivoiman sijoittamisen ja luontomatkailun kehittämisen näkökulmasta. Tätä olemassa olevaa tietoa on syytä käyttää kattavasti hyväksi seudullisia suunnitelmia tehtäessä. Näin voidaan toteuttaa myös Kainuun maakunnan kokonaisstrategiaa, jossa matkailun kestävään kehitykseen panostaminen tiedolla johtamalla on nostettu yhdeksi painopisteeksi ja toimenpiteeksi.

Ylä-Kainuun vaarajakson ainutlaatuisen luonnon vaalimiseksi on luontomatkailun kehittämisalueelle suunniteltu pitkään kansallispuistoa eri karttarajauksin. Yhdistys A ja muut paikalliset toimijat valmistelevat tällä hetkellä päivitettyä kansallispuistoesitystä. Vaara-Kainuuseen sijoittuva kansallispuisto tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää luontomatkailun kehittämisalueen taloudellista potentiaalia pitkäjänteisesti, sillä hankkeeseen voidaan jo valmisteluvaiheessa integroida monialaista TKI- ja koulutustoimintaa. Lisäksi elinvoimaiset matkailu-, kulttuuri- ja virkistyspalvelut ovat tärkeitä paikallisten asukkaiden hyvinvoinnille ja esimerkiksi tuulivoimarakentamisen taloudellisten kerrannaisvaikutusten toteutumisessa.

Suhtaudumme lähtökohtaisesti myönteisesti uusiutuvan energiantuotannon kehittämiseen Kainuun alueella ja laajemmin. Energiasiirtymän tulee kuitenkin rakentua YK:n kestävä kehityksen tavoiteohjelman mukaisesti. Yhtäläillä siirtymässä tulee kunnioittaa EU:n luonto- ja vesidirektiivejä ja luonnonsuojelulakia. Lisäksi energiasiirtymää toteutettaessa tulee pyrkiä kohti Pariisin ilmasopimuksen, YK:n biodiversiteettisopimuksen ja muiden sitovien kansainvälisten sopimusten tavoitteita. Erityisen olennaista on kiireellisesti toimeenpanna EU:n vuoteen 2030 ulottuvan biodiversiteettistrategian tavoitteet, jotka ovat keskeisiä ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja luonnonsuojelun kannalta.

Tuulivoimahankkeiden tulee paitsi noudattaa edellä mainittuja kansainvälisiä sitoumuksia myös tukea paikallisten yhteisöjen hyvinvointia, osallisuutta ja elinvoimaisuutta pitkällä tähtäimellä. Tuulivoiman seudullisessa kehittämisessä ja yksittäisissä hankkeissa on tarpeen huomioida tarkkanäköisesti sosiaalisen kestävyuden kysymykset ja hankkeiden vaikutukset alueen kokonaisvaltaiseen elinvoimaisuuteen. Luonto- ja kulttuuriarvot ovat keskeisiä kuntien veto- ja pitovoimatekijöitä. Tähän liittyen on myös huomioitava tuleva EU direktiivi koskien yritysten yhteiskuntavastuuta sekä muut kansainväliset standardit liittyen yritysvastuullisuuteen. Energia-alan tulee kunnioittaa ihmisoikeuksia ja ympäristöstandardeja koko globaalissa tuotantoketjussa. Energiasiirtymä tulee toteuttaa oikeudenmukaisuutta kunnioittaen ja vaalien.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**
- **Lisätään kaava-aineistoon tarkempi tarkastelu tuulivoimatuotannon ja luontomatkailun kehittämisalueen yhteensovittamistarpeista.**
- **Tarkennetaan Kytölehdon tuulivoima-alueen rajausta matkailuun kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Huomioidaan vaikutusten arvioinnissa ja aluekohtaisissa määräyksissä mielipiteessä esille nostettu Haukikummun metsä.**
- **ELMA-hankkeen aineistoa on hyödynnetty yleiskaavan valmistelussa. Lisätään kaava-aineistoon tarvittavilta osin tarkempi kuvaus ELMA-hankkeen aineistosta.**

20. Mieli pide 4 (yksityishenkilö)

Vuorovaikutus ei ole toteutunut kuntalaisiin päin suunnitteluvaiheessa hyvän hallintotavan edellyttämällä tavalla. Olisi pitänyt kuntalaisia ottaa mukaan ns. osallistavan suunnittelun periaatteiden mukaisesti heti alkuvaiheessa. Nyt tähän vaiheeseen valmistelusta on lähinnä vastannut kunnanjohtaja, suunnittelija ja johtavista luottamus- ja virkamiehistä koostuva työryhmä lisättynä Ely:n, Kainuun liiton ja metsähallituksen edustajilla. Metsähallitus omistaa noin puolet kunnan metsäpinta-alasta mutta toisen puolen eli yksityisten maanomistajien edustus on puuttunut. Mitä olen jutellut kuntalaisten kanssa tästä kaavasta kukaan ei tunnu tietävän asiasta mitään ja useimmat sotkevat myös samaan aikaan valmistelussa olevaan tuulivoimamaakuntakaavaan tämän kaavan. Eli voi esittää kysymyksen onko tiedottaminen epäonnistunut? Lisäksi voi kysyä onko ollut oikein, että suuri metsämaa omaisuuden edustaja on mukana suunnittelemassa omille maille tuulivoimapuistoja kunnan asettamassa työryhmässä kun kysymyksessä on kuitenkin puhtaasti voittoa tuottava liikelaitos (esteellisyys metsähallitus).

Kaavoja kunnan alueella on jo nyt seuraavasti, tuulivoima yleiskaavoja Kivivaara-Peuravaara, Illevaara ja Lumivaara. Asemakaavoja kirkonkylällä, Ukkohallassa ja niiden ympärillä yleiskaavat. Oikeusvaikutteisia rantayleiskaavoja ja rantakaavoja isommilla järvillä.

Rakentamattomia loma- sekä asuinrakennuspaikkoja satoja sekä kunnalla että yksityisillä maanomistajilla. Lisäksi maakuntakaava, tuulivoima maakuntakaava ja tuulivoima maakuntakaava muutos, joka on luonnos vaiheessa. Tämän kaiken lisäksi on kunta vielä käynnistänyt koko kuntaa koskevan tuulivoima yleiskaavan laatimisen.

Lähtökohtana näyttää olleen, että on aluksi ruvettu vain mittailemaan 1.5 km:n etäisyyttä olemassa olevaan loma- ja pysyvään asutukseen ja päädytty löytämään vielä muutamia mahdollisia kohteita tai laajentamaan jo olemassa olevaa tuulivoima puistoa. Mitä tuosta heikkotasoisesta kartta-aineistosta saa selvää niin siitä puuttuu loma -sekä pysyviä rakennuksia jopa kriittisiltä paikoilta tuulivoima-alueiden suhteen. Kannattaa tarkastaa yhdessä rakennusvalvonnan kanssa kartta-aineiston oikeellisuus myös satelliittikuvia hyödyntäen. Nyt lienee oletettavaa, ettei itäpuolelle kuntaa ole mahdollista rakentaa tuulivoimaloita, joten se jäänee hiljaiseksi erämaa-alueeksi niin kuin se yhdessä vaihtoehdossa on esitetty (puolustusvoimat). Näin ollen tarkastelu alueeksi jää länsipuoli kunnasta, joka on nyt jo tupattu lähes täyteen tuulivoimaloita. Mittailemalla etäisyyksiä on päädytty vielä löytämään tuulivoima maakuntakaava luonnoksessa esitettyjen alueiden lisäksi Iso-Kukkuri laajennus Kivivaara-Peuravaara alueeseen, Paljakka, Teerensuo ja Karankavaara. Myös tyhjä kaavoissa osoitetut rakennuspaikat tulee ottaa huomioon etäisyyksiä arvioitaessa.

Mikäli tätä ei oteta huomioon, aiheuttaa se omistajille taloudellisia menetyksiä puhutaan ns. yksityiseen omistusoikeuteen puuttumisella, jolla pitäisi olla peruslain antama suoja.

Etäisyys 1.5 km loma- ja pysyvästä asutuksesta on auttamattomasti liian lyhyt kaikilla mittareilla mitattuna tuulivoimaloista. Lainsäädännössä ei säädetä vähimmäisetäisyyttä tuulivoimaloiden ja asutuksen välille mutta käytännössä ja kokemukseen perustuen 2-3 MW laitoksien minimi etäisyydeksi on muodostunut 2 km. Etäisyys riippuu mm. maastosta ja puustosta, korkeille paikoille sijoittuvat vaativat huomattavasti enemmän jopa 3 km. Vähimmäisetäisyys tuleville 8-10 MW:n laitoksille tulee olla 4-5 km lähimmästä asutuksesta ja tätä tulisi käyttää mittana tässä kaavassa eikä 1.5 km. Vähimmäisetäisyys vaatimus tulee selkeästi esittää jo tässä yleiskaavassa, joka ohjaa myös muita tarkempia kaavoja eli 4-5 km. Myös tuulivoima maakuntakaavaan kunnan kannanottona ja vaatimuksena. Kunnalla on oikeus ja velvollisuus kaavavalmistelussa määrittää asuin- ja lomarakennusten turvaetäisyydet ja näin ollen turvata terveellinen ja turvallinen elinympäristö. Suunnitelmassa ei ole millään tavalla selvitetty isojen voimaloiden ja voimala-alueiden yhteisvaikutuksia esim. melun ja välkkeen suhteen.

Tuulivoimalat vaikuttavat kielteisesti rakentamiseen ja hintoihin. Tuulivoimaloiden läheisyydessä 2-4 km arvot ovat pudonneet 30-40 % samoin rakennuspaikkojen. Etäisyys mikäli tuulivoimalat näkyvät vaikutus on jopa 8 km. Tiedossani on useita, jotka ovat jättäneet edellä olevasta syystä rakentamatta

kuntaan ja muuttaneet jopa pois. Kunnassa tuijotetaan liikaa tuulivoimaloista saataviin kiinteistövero tuottoihin ottamatta huomioon myös menetyksiä.

Pitäisi kokonaisvaltainen tarkastelu suorittaa niin eduista kuin haitoista. Nyt kun julkaistiin kiinteistöjen arvojen kehitys Hyrynsalmi oli kolmen huonoimman kunnan joukossa koko maassa johtunee tuulivoimaloista myös osittain?. Yksityiset kiinteistöjen omistajat jotka ikänsä ovat kuntaan veronsa maksaneet joutuvat vielä kärsimään näistä arvonalennuksista ja suuret jopa ulkomaiset sijoittajat keräävät hyödyt.

Mikäli tuulivoima yleiskaava hyväksytään niin estääkö se rakennusluvan myöntämisen TV- tai potentiaaliselle tuulivoima-alueelle. Mikäli rakentaminen estyy, niin onko kunta korvausvelvollinen maanomistajalle? Haluan yksiselitteisen vastauksen asiaan.

Rakennusluvalla tarkoitan pysyvää asuinrakennusta, lomarakennusta tai eräkämpää. Tässä on mahdollista käydä myös niin, kun yhtä aikaa on valmistelussa tuulivoima maakuntakaava ja kunnan tuulivoima yleiskaava, että Löytövaaraa tai Kytölehtoa / Latvapaloa ei hyväksytä maakuntakaavoituksessa ja kunta on hyväksynyt nämä yleiskaavassa, jolloin se mahdollistaa alle 10 voimalan rakentamisen, jos muut kriteerit täyttyvät.

Lisähaittoja ja taloudellisia menetyksiä koituu myös siirtolinjoista maanomistajille ja myös hiilinielulle.

Ukkohallan matkailukeskus toimii "veturina" koko matkailuelinkeino sektorille kunnassamme, joten sen huomioiminen tuulivoimaloiden sijoittelussa tulee ottaa vakavasti. Jo nyt Kivivaara-Peuravaara alueen tuulivoimalat aiheuttavat kielteisiä vaikutuksia mm. rakentamiseen. Lumivaaran tuulivoimapuiston valmistuttua 2023 on järkytys monelle kiinteistöjen omistajalle Alppikylässä koska ne tulevat näkymään suoraan rakennuksiin, joista aikaisemmin näkymänä ollut Kainuun sininen vaaramaisema. Ei matkailijat tule tänne ihastelemaan tuulivoimaloita joita Suomessa ja ulkomailla näkevät haitaksi asti . Mikäli vielä suunnitelmassa olevat Kytölehto/ Latvapalo ja Paljakka toteutuvat ,jotka ovat n. 3-4 km kilometrin päässä Ukkohallasta on se viimeinen "niitti" kehitykselle ja rakentamiselle. Kunnalla on runsaasti rakennuspaikkoja myymättä Ukkohallassa valmiin kunnallistekniikan piirissä, joten myyminen vaikeutuu entisestään ja sitä kauttakkin hyödyt jää saamatta.

Löytövaara/ Karankavaaran ns. Hallan suunta on erittäin tärkeää aluetta niin matkailun, retkeilyn, virkistys, poronhoidon kuin lintujen ja eläinten suhteen. Alueelle sijoittuu mm. Saarijärven aarnialue pinta alaltaan 13.6 km² ,joka on kokonaisuudessaan hieno erämaa-alue. Alueella sijaitsevat sekä Hallan Ukon tärpättitehdas, että jääkärien aikoinaan käyttämä piilopirtti Saarijärven saarella. Jääkäripolku vie nähtävyyksien luo ja Saarijärven kierros kulkee halki komeiden metsien. Saarijärven aluetta mainostetaan rauhallisena paikkana jossa hiljaisuus tyynenä syyspäivänä on lähes rikkumaton. Tuulivoimaloiden rakentamisen jälkeen kaikki tämä on menetetty vuosikymmeniksi. Kitkansuon natura-alue pinta-alaltaan 561 ha sijoittuu myös lähelle Löytövaaraa. Alueella on mm. luonnontilassa olevia nevoja, rämeitä ja lettoja, joilla on runsas kasvi ja eläinmaailma. Tuulivoimaloista tulee haittavaikutuksia eläinmaailmaan. Hallan alueella pesii saamani tiedon mukaan mm. kotka ja kalasääski sekä myös susi. Maastopyöräily sekä moottorikelkka reitit kulkevat alueella jopa niin että ne sijoittuvat Karankavaaran osalta keskelle kunnan esittämää aluetta.

Hallan suunnalla kulkee myös ns. Hallan maastohiihtolatu. Hyrynsalmen taajaman asukkaille tämä suunta läheisyydestä johtuen on ollut tärkeä retkeilyn ja metsästyksen suhteen.

Hirven metsästyksen aikaan hirviseuroja on noin 5-7 samoin ulkopaikkakuntalaisia kanalintu ja jänismetsästäjäjoista hyötyy mm. majoitusyrittäjät ja kauppiaat.

Kivivaara / Peuravaara tuulivoimapuistoa on suunnitelmassa lähdetty laajentamaan Hakokylän suuntaan yhtenä vaihtoehtona. Jo nyt nykyisellä alueella on rakentamatta noin 5 myllyä syystä, joka ei ole allekirjoittaneen tiedossa. Onko tällä mahdollinen kytkös tähän laajennukseen? Mikäli tämä laajennus toteutuisi puhuttaisiin erittäin merkittävästä teollisuusalueesta jonka vaikutukset ulottuisivat laajalti Hakokylän, Hoikan ja Kirkonkylän asumiseen jopa seudullisesti. Hallinto-oikeus on valituksella kaatanut kunnan hyväksymän Turkkiselän yleiskaavan 27.5.2022 Vaalassa jota voidaan rinnastaa tähän tapaukseen missä kunnan toimesta on ryhdytty laajentamaan maakuntakaavassa olevaa aluetta

yleiskaavoituksella.

Nyt näyttää siltä, että Lumivaaran 17 tuulimyllyä ja Illevaaran 5 myllyä toteutuvat 2023 vuoden loppuun mennessä entisten Kivivaaran / Peuravaaran lisäksi joten 2024 myllyistä saatava verotulo lienee noin miljoona euroa. Ikäalennukset 2.5% vuodessa laskevat tuottoa kerran vuodessa, kunnes saavutetaan 40% minimiverotusarvo. Kunnan omat toimenpiteet talouden tasapainottamiseen ovat riittävät mikäli menokuri on pitävä. Näin ollen tuulivoimasta saatava kiinteistö verotulo jää esim. elinkeinojen kehittämiseen tai kunnan vanhentuneen kiinteistökannan uusimiseen.

Mikäli kunnan tuulivoimayleiskaava hyväksytään luonnosvaiheen mukaisena aiheuttaa se vuosikymmeniksi kuntalaisissa ja yritystoiminnassa erittäin paljon hämmennystä ja vaikeuttaa rakentamista ja muuta elinkeinotoimintaa.

Edellä olevin perustein totean lausuntona, ettei tuulivoimayleiskaavaa tule hyväksyä miltään osin. Tuulivoima maakuntakaava on riittävä kaavamuoto ohjaamaan tarkempia tuulivoimayleiskaavoja kunnassamme.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Olemassa olevat vakituiset asunnot ja loma-asunnot sekä asema- ja yleiskaavoissa osoitetut vielä rakentamattomat rakennuspaikat otetaan huomioon suojavyöhykkeissä.**
- **Tarkennetaan yleiskaavan vaikutusten arviointia tarvittavilta osin mielipiteessä esille nostettujen teemojen osalta.**
- **Strateginen tuulivoimayleiskaava ei itsessään mahdollista tuulivoimapuiston rakentamista esitetyille tuulivoima-alueille, vaan kaava osoittaa kunnan tuulivoimatuotannon kehittämistä koskevan tahtotilan. Kaava on oikeusvaikutuksen, ja kuuluu osaksi kuntastrategiaa. Rakentamismahdollisuudet kaavassa esitetyille alueille tutkitaan tapauskohtaisesti kaavoitus-, suunnittelutarve- ja rakennuslupamenettelyissä. Alueita ei ole strategisen yleiskaavan yhteydessä asetettu rakennuskieltoon. Kaavaratkaisussa esitetyt tuulivoima-alueet sijoittuvat pääosin metsäisille alueille, joissa ei ole merkittävää rakennuspainetta. Oikeusvaikutukset strategisen kaavan pohjalta kunnalle ei synny korvausvelvoitteita. Tuulivoimalan rakennusluvan myöntäminen edellyttää aina maanomistajan suostumusta ja sopimusta alueen hallinnasta. Täydennetään kaavaselostusta tarkemmalla kuvauksella kaavan ohjausvaikutuksista.**

21. Mielipide 5 (kaksi yksityishenkilöä)

Hei ja anteeksi kun palautteemme tulee myöhässä, jospa se kerkiää vielä käsiteltäväksi! Asumme Hakokylässä, XXXXXX (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojan varmistamiseksi) ja lähin tuulimylly on linnun tietä noin 4 kilometrin päässä. Ääni joka tuulimyllystä lähtee, kuuluu selkeästi pihallemme. Sopivalla kelillä ääni kuuluu jopa sisälle taloon. Muutimme maalle luonnon rauhaan ja hiljaisuuteen. Puhutaan ettei syrjäkylät saa kuolla, mutta kuka tänne haluaisi muuttaa/täällä pysyä, jos rauhaa rikkoo tuulimyllyjen humina.

Toivomme ettei tuulimyllyjä ruvettaisi laajentamaan suunnitellulle kaava-alueelle ja näin lähemmäs asutusta. Nykyinen Kivivaara-Peuravaara tuulivoima-alue on jo riittävän iso ja siellähän on jo valmiiksi rakennettuja paikkoja tuulimyllyjä varten, miksei näitä voisi hyödyntää?

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

- Olemassa olevan Kivivaara-Peuravaaran itäpuolelle merkitty Iso-Kukkurin alue on osoitettu potentiaalisena tuulivoimatuotannon alueena. Alueen mahdollinen lopullinen toteuttaminen edellyttää tarkempia selvityksiä.
- Valmisteluvaiheessa saadun palautteen pohjalta alueiden yksittäisten alueiden rajauksiin tehdään tarkennuksia, millä vähennetään myös koko kunnan alueelle kohdistuvia haitallisia ympäristövaikutuksia.
- Tarkennetaan yleiskaavan vaikutusten arviointia kylä- ja haja-asutusalueille kohdistuvien vaikutusten osalta. Vaikutusten arviointi tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

22. Mielipide 6 (yksityishenkilö)

KAAVASUNNITTELUSTA TIEDOTTAMINEN

Yhtä aikaa suunnitteilla olevien tuulivoimakaavojen sekamelska on varmasti tavalliselle kiinteistönomistajille sekä tuulivoima-alueen vaikutuspiirissä asuvalle/- lomailevalle epäselvää yhtä lailla kuin niiden vaikutukset tulevaisuudessa.

Kaavasunnittelussa lähialueen (väh. 5 km) kiinteistönomistajia, vakituisesti asuvia ja lomarakennuksen omistajia on tiedotettava jo suunnitteluvaiheessa niin, että kaikille varmasti selviää mistä on todellisuudessa kyse. Nyt usean yhtäaikaisen kaavan suunnittelusta jää valitettavasti salamyhkäinen leima ja vaikuttamisen mahdollisuus jää monelta asianosaiselta huomioimatta.

LÖYTÖVAARA/KARANKAVAARA TUULIPUISTO ALUE

Alueelle on suunnitteilla lukematon määrä tuulivoimaloita, joiden negatiivinen yhteisvaikutus alueella vakituisesti asuville, kiinteistön omistajille, lomaileville, luontomatkailijoille, metsästäjille, luontovirkistäytyjille on varmasti erittäin suuri.

Tuulipuistojen negatiiviset vaikutukset alueella vakituisesti asuvien, lomakiinteistön omistajien ja lomailijoiden terveydelle, viihtyvyydelle ja hyvinvoinnille on varmasti suuri. Etenkin kun tulevaisuuden tuulivoimalat ovat moninkertaisia verrattuna nyt jo rakennettuihin voimaloihin. Eikä tietoa usean tuulipuiston aiheuttaman melun ja välkkeen yhteisvaikutuksista terveydelle, viihtyvyydelle ja hyvinvoinnille ole tietoa.

Turvaetäisyydet (1,5 km) on ehdottomasti liian alhaisia.

Nyt suunnitelluiden alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Hyrynsalmen parhaimpiin luontokohteisiin lukeutuva Saarijärven aarnialue, alueen merkittävyyttä ja historiallisuutta lisää Hallanukon tärpättitehdas ja jääkäreiden piilopirtti sekä jääkäreiden etappireitti. Vaikutukset tämän alueen käytölle ja arvolle ovat erittäin negatiiviset.

Karankavaaraan suunniteltu tuulipuisto sijaitsee noin kuuden kilometrin päässä sijaitsevasta Suomussalmen Korpjoensuun lentokentästä, lentokentän nousu-/laskeutumislinja osuu kohtisuoraan suunniteltuun tuulipuistoon. Onko vaikutukset lentokentän tulevaisuuden käytölle, mm. varalaskentupaikkana suuremmillekin koneille otettu riittävästi huomioon.

Yhteenvetona totean, ettei yllä mainituista ja lukuisista muista tuulipuistojen negatiivisista vaikutuksista johtuen Hyrynsalmen tuulivoimayleiskaavaa tule hyväksyä, tuulivoimaloita on varmasti Hyrynsalmella jo riittävästi nyt rakenteilla olevat huomioiden. Ei pidä pilata koko kunnan aluetta kiinteistöverokertymä sokeudessa.

Vastine:

- **Yleiskaavan tiedottaminen on toteutettu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Korostetaan kaava-aineistossa ja kaavaan liittyvässä tiedottamisessa strategisen**

yleiskaavan merkitystä ja roolia suhteessa muihin tuulivoimaan liittyviin kaavaprosesseihin.

- **Tarkennetaan kaavan vaikutusten arviointia mielipiteessä esille nostettujen luontokohteiden ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden osalta.**
- **Lisätään kaavan vaikutusten arviointiin kuvaus Suomussalmen lentokenttään kohdistuvista vaikutuksista.**
- **Merkitään tiedoksi.**

23. Mielipide 6 (yksityishenkilö)

Kunnan asukkaana ja alueella elinkeinoani harjoittavana esitän mielipiteeni Hyrynsalmen kunnan strategisesta tuulivoimakaavasta.

Hallan paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 2700. Osakkaita paliskunnassa on 63. Paliskunnan poronhoito perustuu ympärivuotiseen luonnonlaitumien hyödyntämiseen. Paliskunnan osakkaat omaavat alueen poronhoito-oikeuden, joka on ikaikainen nautintaoikeus ja turvattu poronhoitolailla (3 §). Poronhoitolaissa (53 §) säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:ssä edellytetään, että kaavaa laadittaessa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle ei saa aiheutua kaavan toteuttamisesta kohtuutonta haittaa.

Paliskunnan alueella on yksi tuulivoimapuisto, Kivivaara-Peuravaara, jossa on toiminnassa 30 tuulivoimalaa. Puistoa ollaan laajentamassa. Lisäksi paliskunnassa on yleiskaavoitettuna Lumivaaran tuulivoimapuisto, ja suunnitteilla on myös Illevaaran tuulivoimapuisto.

Yleiskaavan luonnos

Olemassa olevan, kaavoitetun ja suunnitellun tuulivoimapuiston lisäksi Hallan paliskunnan alueelle on merkitty strategisen yleiskaavan luonnokseen kolme tuulivoimaloiden aluetta sekä peräti yhdeksän potentiaalista tuulivoimaloiden aluetta.

Löytövaaran alueen osoittaminen tuulivoimaloiden alueeksi olisi erittäin haitallista poronhoidolle. Alue on poronhoidolle kriittisen arvokas, sillä siellä on poroille tärkeä laidunnusrauha. Alue sijoittuu keskelle paliskuntaa, samalle paikalle kuin Kivivaara-Peuravaaran tuulipuisto, joihin jo kohdistuu haittaa tuulivoimapuiston toiminnasta. Löytövaaran tuulipuistomerkinnän alueelle sijoittuu porojen keskeinen kevät laidun ja vasoma-alue sekä kesälaidunalue. Alueella vasoo ja laiduntaa valtaosa paliskunnan poroista. Tutkitusti tuulivoimatuotanto häiritsee porojen laiduntamista, etenkin vasoma-aikana (Skarin ym. 2015, 2018). Jos porot kaikkoovat alueelta, ne ovat Hyrynsalmen ja Suomussalmen kirkonkylissä haittona, juuri kun niitä on vuosien kova työllä saatu sieltä siirrettyä pois.

Löytövaaran merkinnän alueella on muuta maankäyttöä, joiden kanssa tuulivoimahankkeesta tällä alueella aiheutuisi haitallisia yhteisvaikutuksia: alueella sijaitsee rautatie, jota ollaan parantamassa ja sen liikennöinnin nopeudet tulevat nousemaan huomattavasti, 80 km/h:n. Poroja laiduntaa sen varressa kesällä, ja junaliikennevahingot tulevat nousemaan huomattavasti, mikäli porot hakeutuvat muuta aluetta korkeammalle ratapenkelle räkkäsuojaan. Tuulivoimapuisto voi ohjata poroja rautatielle, samoin kuin vt 5:lle, jonka läheisyyteen kaavamerkintä myös sijoittuu. Paliskunnan poronhoitajilla on suuri huoli liikennevahinkojen lisääntymisestä tuulivoimamerkinnän mahdollistaman tuulivoimahankkeen myötä. Yhdessä olemassa ja suunnitteilla olevien tuulipuistojen, sekä kaavan mahdollistamien puistojen kanssa tuulivoimatuotannon toteuttaminen tässä mittakaavassa aiheuttaisi Hallan paliskunnan poronhoitajille, oikeudenhaltijoille, kohtuutonta haittaa.

Vaadin Löytövaaran tuulivoima-alueen poistamista Strategisesta yleiskaavasta sen poronhoidolle aiheuttaman kohtuuttoman haitan vuoksi.

Vastine:

- Merkitään tiedoksi.
- Tarkennetaan yleiskaavan poronhoitoa koskevia kaavamääräyksiä.
- Supistetaan Löytövaaran ja Illevaaran laajennusalueen (Pöyhösuo) aluerajauksia. Valmisteluvaiheen palautteen pohjalta tehdään rajaustarkistuksia myös muiden tuulivoima-alueiden rajauksiin.
- Tarkennetaan Löytövaaran poronhoitoa koskevaa aluekohtaista kaavamääräystä huomioiden lausunnossa esille nostetut asiat.
- Lisätään tuulivoimaloiden alue (tv) merkintää koskemaan seuraavan kaavamääräys: *Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseen.* Lisätään vastaava kaavamääräys koskemaan myös paliskunnan keskiosaan sijoittuvia potentiaalisia tuulivoimatuotannon alueita.
- Tarkennetaan yleiskaavan vaikutusten arviointia poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten osalta. Tarkennetaan kaavaselostusta myös muuten poronhoitoon liittyvien teemojen osalta.

24. Mielipide 7 Yhdistys B Ukkohallan alueella (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet,

kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojaan varmistamiseksi)

Yhdistyksen uudistaa kantansa ja Yhdistys katsoo, että tuulivoimapuistot tulee sijoittaa harkiten kunnan alueelle ja ottaa huomioon asutuksen ja matkailukeskusten sijainti:

- luonto- ja maisemanäkökulma
- äänihaitta luontomatkailulle ja mökkiläisille
- vaikutukset tonttien ja mökkien arvoon sekä matkailutuloon
- Ukkohallan vieressä ja ympärillä sijaitsee arvokkaita luonto- ja maisema-alueita mm. Vorlokin luonnonsuojelu alue sekä Kainuun korkein vaara Iso Tuomivaara

Ukkohallan vetovoima ja elämys-, luonto- ja hyvinvointimatkailun perusta on Kainuun korkeimpienvaarojen ainutlaatuinen maisema yhdistettynä Ukkohallan ja alueen palveluihin.

Hyrnsalmen Ukkohallan matkailukeskuksessa on n. 350 mökkiä ja huoneistoja. Alueelle on investoitu miljoonia euroja sen jälkeen kun Hyrnsalmen kunta edellisen kerran linjasi Ukkohallan yrittäjien ja mökkiläisten vahvasta vastustamisesta johtuen sen ettei Ukkohallan lähelle ja näköala maisemaan sijoiteta tuulivoima teollisuutta.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan kunnan tulee sijoittaa ja keskittää tuulivoimapuistot harkiten paikkoihin, jossa ne eivät häiritse matkailua ja asumista.

Nyt näyttää ettei kunnassa ole otettu v. 2015 päätöstä huomioon ja ollaan suunnittelemassa voimaloita siten, että esim. Ukkohallan matkailukeskuksen ympärille tulisi tuulivoimapuistoja.

Ukkohallan mökinomistajat (80 %), Ukkohallan pääyriykset sekä Yhdistys B vastustavat jyrkästi tuulivoimaloiden sijoittamista liian lähelle Ukkohallaa. Sijoittelussa pitää ottaa huomioon maisemanäkyvyys (Kainuun korkeimmat vaarat) sekä läheisyys loma-asuntoihin.

Pahimmillaan tuulivoimapuistot voivat pysäyttää kokonaan Ukkohallan investoinnit ja myös nykyiset mökinomistajat voivat vaatia vahingonkorvauksia, koska oletuksena on ollut että kunta noudattaa v. 2015 päätöksiä asiassa eikä sijoita tuulivoimaloita siten, että ne haittaavat Ukkohallan matkailukeskusta.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**
- **Lisätään kaavaselostukseen tarkempi kuvaus Ukkohallan matkailukeskusten toiminnoista ja luonteesta.**
- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**
- **Tarkennetaan Kytölehdon tuulivoima-alueen rajausta matkailuun kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi tarkennetaan matkailuun kohdistuvien vaikutusten arviointia.**
- **Täydennetään kaavaselostusta tarkemmalla tarkastelulla kunnan länsiosan matkailun ja tuulivoiman yhteensovittamiseen liittyvistä kysymyksistä.**

25. Mieli pide 8 Yritys A Ukkohallan alueella (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset)

on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojan varmistamiseksi)

Yritys A harjoittaa matkailuliiketoimintaa Hyrynsalmella Ukkohallan matkailukeskuksessa.

Ukkohalla sijaitsee luonnonkauniilla ja rauhallisella paikalla, Kainuun korkeimpien vaarojen ja arvokkaiden luontoalueiden keskellä. Luontoarvot ja vaaraluonnon tarjoama ainutlaatuinen ja esteetön maisema ovat edellytys kannattavan matkailuliiketoiminnan harjoittamiselle ja kehittämiselle Ukkohallassa. Alueen poikkeukselliset luontoarvot ovat olleet kantava perusta hotellin liiketoiminnalle, joka työllistää vuosittain merkittävän määrän paikallisia asukkaita ja on mukana luomassa elinvoimaa Kainuuseen sekä Hyrynsalmelle.

Yritys A (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojan varmistamiseksi) on muun muassa investoinut 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2019 Pienen Tuomivaaran laelle rakennettuihin Sky Cabin -näköalahuoneistoihin. Huoneistot rakennettiin paikalle, josta avautuu esteetön ja avara näkymä vaaramaisemaan. Investointi oli pitkäkestoinen satsaus Ukkohallan kansainvälisen matkailun kehittämiselle ja kasvattamiselle. Investointipäätös tehtiin kunnan vuonna 2015 tekemään päätökseen pohjaten, jonka mukaan Ukkohallan lähelle ja/tai maisemaan ei tulaisi sijoittamaan tuulivoimaloita. Jos esteetön maisema rikkoutuu ja näköalahuoneistoista avautuu tulevaisuudessa näkymä tuulivoimapuistoon, katoaa huoneistojen käyttötarkoitus ja tärkein myyntiargumentti romahduttaen kiinteistöjen arvon.

Yritys A on yhdessä Hyrynsalmen kunnan, Yhdistys B:n (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojan varmistamiseksi, Yhdistys B mainittu aiemmin kohdassa mielipide 7.), alueen muiden yritysten sekä Ukkohallan kiinteistönomistajien kanssa laatinut Ukkohallan vuosien 2022-2028 investointi- ja kehittämisohjelman, jossa on suunniteltu 10 miljoonan euron investoinnit Ukkohallan majoituskapasiteetin kasvattamiseksi. Investointien avulla haetaan keskimäärin 5-6% kasvua vuotuisiin matkailijamääriin, mikä tarkoittaa noin 60-80 kpl vuodepaikan lisäystä vuodessa. Tavoitteiden toteutuessa lisäinvestoinnit alueen palvelurakenteisiin ovat mahdollisia, mikä tarkoittaisi myös uusien työpaikkojen syntyä Ukkohallan matkailukeskukseen.

On selvää, että jos kunta sallii Ukkohallan matkailukeskuksen läheisyydessä tai sen maisema-alueella tuulivoimalahankkeet, edellytyksiä suunnitelman kaltaisille matkailuinvestointeille ei Ukkohallan alueella enää ole ja Yritys A:n omat kehittämissuunnitelmat joudutaan arvioimaan uudelleen. Yritys A lausuu kantanaan, että tuulivoimapuistot tulee sijoittaa tarkkaa harkintaa käyttäen ja huomioiden matkailukeskuksen sekä loma-asutuksen sijainti ja varmistaa, että niiden sijoittelusta ei aiheudu haittaa matkailuliiketoiminnan harjoittamiselle.

Vastine:

- **Merkitään tiedoksi.**

- Lisätään kaavaselostukseen tarkempi kuvaus Ukkohallan matkailukeskusten toiminnoista ja luonteesta.
- Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.
- Tarkennetaan Kytölehdon tuulivoima-alueen rajausta matkailuun kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi tarkennetaan matkailuun kohdistuvien vaikutusten arviointia.
- Täydennetään kaavaselostusta tarkemmalla tarkastelulla kunnan länsiosan matkailun ja tuulivoiman yhteensovittamiseen liittyvistä kysymyksistä.

26. Mieli pide 9 (yksityishenkilö)

Mielestämme tuulivoimapuisto aluetta ei tulisi laajentaa lähemmäs asutuksia. Nykyisissäkin tuulivoimapuistoissa on alueita joihin pystyisi vielä rakentamaan.

Nykyisetkin tuulivoimalat ovat lähellä asutusta ja niistä on jo nyt meluhaittaa. On tärkeää muistaa, että myös keskustaa syrjemmässä on vakituisia asukkaita ja mökkiläisiä. Osa asukkaista on nuoria lapsiperheitä, joilla on tarkoitus myös tulevaisuudessa asua keskustan ulkopuolella.

Lähiluonnossa liikkussa nykyiset tuulimyllyt näkyvät moneen paikkaan, eivätkä ne näytä maisemakuvassa kauniille. Monelle hyrynsalmelaiselle luonto sekä luonnossa liikkuminen ovat tärkeitä. Myös matkailun kannalta luonto on tärkeässä osassa eivätkä tuulimyllyt lisää viihtyvyyttä ja halua luonnossa liikkumiseen.

Vastine:

- Yleiskaavassa asutuksen ja tuulivoimaloiden alueiden välille on jätetty 1,5 kilometrin suojaetäisyys. Tällä vähennetään asutukseen ja loma-asutukseen kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.
- Kaavaratkaisussa arvokkaat luontoalueet on jätetty tuulivoimalle osoitettavien alueiden ulkopuolelle. Hyrynsalmen alueelle jää kaavaratkaisun myötä edelleen merkittävä määrä virkistykseen soveltuvia alueita.
- Saadun palautteen pohjalta osaan tuulivoimaloiden alueiden rajauksista on tehty muutoksia luonnosvaiheen jälkeen.
- Tarkennetaan yleiskaavan vaikutusten arviointia tarvittavilta osin mielihiteessä esille nostettujen teemojen osalta. Vaikutusten arviointi tarkentuu mahdollisessa hankekohtaisessa suunnittelussa ja YVA-menettelyissä.

27. Mieli pide 10 (yksityishenkilö)

Aikani ei ole riittänyt juurikaan seuraamaan tuulivoima-asiaa Hyrynsalmella, kun Puolanka pormestareineen jyrää etelä-Puolankaa teolliseksi tuulivoimantuotantoalueeksi... 😞

Joku vinkkasi kuitenkin Löytäväaran ja Karankovaaran suunnitelmista. Ja täytyy kyllä kommentoida, että mahdollisella tuulivoimarakentamisella sinne tuhotaan valtakunnallisesti ja jopa vähintäänkin pohjoismaisessa mittakaavassa todella arvokasta kulttuurihistoriallista ja arkeologista perintöä - kuten myös (sota)historiallista matkailupotentiaalia!!!

Kunnan verkkosivulla olevassa paikallishistoriallisessa materiaalissani on heti ykkösenä tällä hetkellä ainakin Pohjois-Euroopan vanhin hirvieläimille tehty pyyntikuoppa Nuoliharjussa (kaksi radiohiiliajoitusta

8000 eKr). Jäänteen tutkimus paljasti jääkauden väistyneen Kainuusta jo 11 000 vuotta sitten. Kohde oli useita vuosia Suomen vanhin nykyihmiseen liitetty radiohiiliajoitettu muinaisjäänös. Hallan Ukkoon ja jääkäriilikkeeseen liittyvien kohteiden suhteen tiedätte kaiken oleellisen. *Mielipiteessä mukana liitteitä.*

Vastine:

- **Supistetaan Löytövaaran tuulivoima-alueen rajausta valmisteluvaiheessa saadun palautteen pohjalta. Nuolisärkän muinaisjäänös sijaitsee alueen keskiosassa. Karankavaaran alue on osoitettu potentiaalisena tuulivoimatuotannon alueena. Merkinnällä on osoitettu ominaispiirteiltään sellaisia alueita, joille voidaan lähtökohtaisesti tutkia tuulivoimatuotannon sijoittamista. Tuulivoimapuiston toteuttamismahdollisuudet tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.**
- **Yleiskaavassa on annettu määräys, jonka mukaan tuulivoimahankkeiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset muun muassa maisemaan ja kulttuuriperintöön. Haitallisia vaikutuksia on pyrittävä ehkäisemään mm. voimalasijoittelussa.**

28. Mielipide 11

Mikäli olen ymmärtänyt oikein, niin Ukkohallan ympärille ollaan suunnittelemassa useita tuulivoima-alueita Kunnan toimesta (oma tuulivoimakaava) sekä Liiton toimesta (Kainuun yleiskaava tuulivoimasta)

HYRY

<https://www.hyrynsalmi.fi/asuminen-ja-ymparisto/tekniset-palvelut/kaavoitus/tuulivoimayleiskaava>

KAINUU- luonnosvaihe

<https://kainuunliitto.fi/kaavoitus-ja-liikenne/tuulivoimamaakuntakaavan-tarkistaminen/tuulivoimamaakuntakaavan-tarkistamisen-luonnosvaihe/>

Olemme investoineet 2M€ Ukkohallaan (www.XXXXXX.com) (Mielipiteen henkilötiedot (esim. nimet, kiinteistötunnukset) on poistettu julkisesta palauteyhteenvedosta tietosuojan varmistamiseksi) ja olen eri foorumeissa kertonut mielipiteeni tuulivoimahankkeesta. Kannanotoillani ei liene ollut painoarvoa, mikäli vielä vaihtoehtona tuulivoimaloille on Ukkohallan läheisyys. Haluan vielä painottaa, että tuulivoimaloita ei pidä laittaa lähellekään Ukkohallan matkailukeskusta tai me emme ole enää kiinnostuneita jatkoinvestoinneista tai alueen kehittämisestä jatkossa. Ymmärrämme niiden taloudellisen tuen kunnalle, mutta muitakin paikkoja varmasti löytyy, kuin Ukkohalla. Kukaan ei taida olla tarkkaan selvittänyt niiden koko elinkustannuksia ja niiden todellisia plussia ja miinuksia – aina romutukseen saakka.

Joka tapauksessa niiden terveys- ja imagohaitat luontoon tulevalle matkailijalle ovat niin merkittävät, että vastustamme tuulivoimaloita Ukkohallaan. Jos emme muuten pysty vaikuttamaan asiaan etukäteen, niin lopulta äänestämme jaloillamme.

Vastine:

- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Ukkohallan läheinen Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**
- **Tarkennetaan Kytölehdon tuulivoima-alueen rajausta matkailuun kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi tarkennetaan matkailuun kohdistuvien vaikutusten arviointia.**
- **Täydennetään kaavaselostusta tarkemmalla tarkastelulla kunnan länsiosan matkailun ja tuulivoiman yhteensovittamiseen liittyvistä kysymyksistä.**

29. Mielipide 12.

Ukkohallan ympäristöön suunnitteilla olevat tuulivoimapuistot (Iso Tuomivaaraa, Kytölehto/ Latvapalo ja Paljakka) ovat haitallisen lähellä Ukkohallan matkailukeskusta.

Ukkohallan luonto sekä ainutlaatuiset Kainuun korkeimmat vaaramaisemat ovat paitsi luontoarvoiltaan, myös matkailun näkökulmasta erittäin arvokkaita. Suunnitteilla olevat tuulivoimapuistot hallitsisivat maisemaa. Lisäksi tiestön, että muun infrastruktuurin rakentamisella olisi toteutuessaan mittavat vaikutukset Ukkohallan ympäristöön.

Vaaramaisemat sekä luonnon rauha ovat ratkaisevan tärkeitä asioita, joita matkailijat tulevat hakemaan tullessaan Ukkohallaan. Ukkohallan matkailua on kehitetty ja ollaan parhaillaan kehittämässä aktiivisesti, mutta suunnitteilla olevat tuulivoimapuistot toteutuessaan tuhoaisivat tämän työn.

Nämä seikat huomioon ottaen Ukkohallan läheisyyteen suunnitteilla olevat tuulivoimapuistot ovat vakava uhka Ukkohallan matkailulle.

Vastine:

- **Saadun palautteen perusteella poistetaan Paljakan potentiaalinen tuulivoimatuotannon alue kaavaratkaisusta.**
- **Tarkennetaan Kytölehdon tuulivoima-alueen rajausta matkailuun kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi tarkennetaan matkailuun kohdistuvien vaikutusten arviointia.**
- **Täydennetään kaavaselostusta tarkemmalla tarkastelulla kunnan länsiosan matkailun ja tuulivoiman yhteensovittamiseen liittyvistä kysymyksistä.**